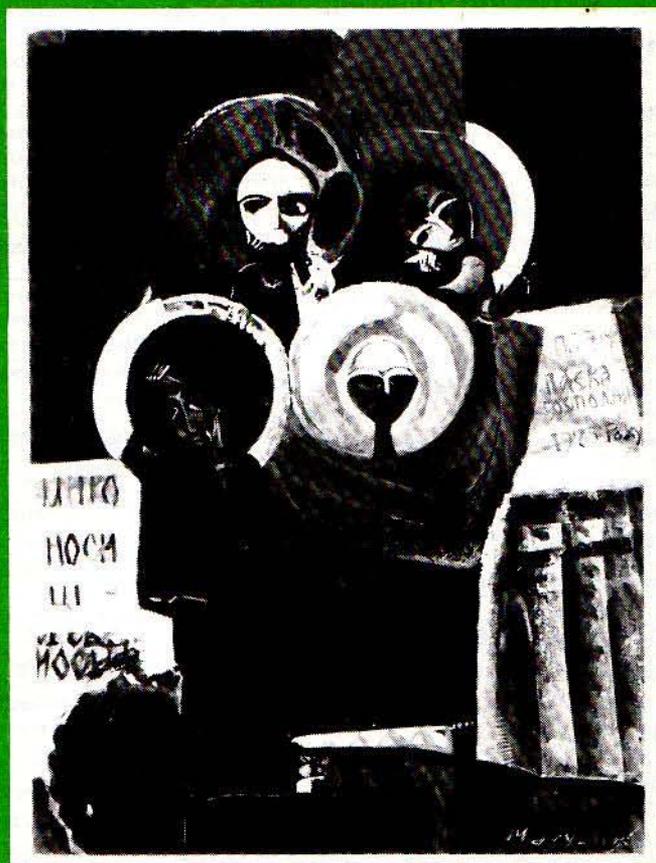

ЛЕМКІВЩИНА
LEMKIVSCHYNA
1986

Ч. 1

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ.

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

КВАРТАЛЬНИК

РІК 8 ЧИСЛО 1 (28) ВЕСНА 1986

видає

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

з рамени:

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
І ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

ВИДАВНИЧА КОМІСІЯ:

Мирон Мицьо	—	Голова
Марійка Дупляк	—	Заступник Голови
Юліян Котляр	—	Адміністратор
Василь Скомський	—	Фінанс. Референт

адреса

"Lemkivschyna"
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Річна передплата 8,00 ам. дол., — летунською поштою
12,00 дол. річно. Ціна числа 2,00 ам. дол. (або рівновартість в чужій валюті).

На Вашій адресі є зазначено, доки заплачена Ваша передплата.

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА
"ФУНДАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ"?
ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ! ЧЕКИ І
МОНІ ОРДЕРИ ВИПІСУЙТЕ:

"THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION"

і шліть на адресу:

The Lemko Research Foundation
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Ваші пожертви є звільнені від податку в ЗСА.

Printed in U.S.A.
by Computoprint Corporation
335 Clifton Ave, Clifton, N.J. 07011

ЗМІСТ

Ю. Саноцька: Посвячена верба	1
К.О.: Коріння рідної землі	2
У поклоні Кобзареві	3
П. Попата: Лемківський різьбар Іван Стефаняк	4
Б. Морохівський: Ще один спогад з Лемківщини	6
І. Кирпан: Зруйноване гніздо	8
В. Симоненко: Земле рідна!	9
По сторінках "Нашого Слова"	12
М. Остромира: Лемківщина в огні	12
о. П. Ковальчик: Спомини старого лемка	16
о. П. Ковальчик: Не мрій, а дій!	17
М. Пенгрин: Прошу о слово, хочу повісти	19
У Команчі будують церкву	21
3 передвоєнних документів	21
Фонд Допомоги при КУ ООЛ	22
3 життя Відділів	23
Загальні Річні Збори 3-го Відд. в Парсейку, Н.Дж.	
Загальні Річні Збори 6-го Відд. в Філадельфії, Па.	
7-ий Відд. в Джерзі Сіті відзначив Роковини 22-го Січня	
Календар Загальних Річних Зборів	
3 листів до Редакції	25
Відійшли від нас	26
Список жертводавців — коляда 1985/86	28
Пресовий фонд журналу "Лемківщина"	28
English Summary	обкл.

Наша обкладинка: Омелян Мазурик: Воскресіння. Олія.

УВАГА — КАНАДА!

Всі розрахунки за журнал і інші видання просимо
розраховуватись тільки в американській валюті. Розчислення в канадській валюті завдає нам труднощі і великі втрати.

АДМІНІСТРАЦІЯ

АДРЕСА КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООЛ:

Organization for Defense of Lemkivschyna
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011-0007

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Марія Дупляк
Іван Лико
Катерина Мицьо
Михайло Черешньовський

Редакція застерігає собі право виправляти мову, скорочувати та корегувати надіслані матеріяли. Передрук матеріялів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу. Прислані матеріяли Редакція не повертає.

З РАДІСНИМ ПРАЗНИКОМ ВОСКРЕСЕННЯ ГОСПОДНЬОГО
ВІТАЄМО УПРАВИ ВІДДІЛІВ ТА ВСІХ ЧЛЕНІВ
І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

НАШІ НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ ДЛЯ УСІХ ЗЕМЛЯКІВ,
ЩО ПРОЖИВАЮТЬ В РІДНОМУ КРАЮ І ПОЗА ЙОГО
ГРАНИЦЯМИ, РОЗКИНЕНІ ПО ВСІХ КОНТИНЕНТАХ,
АЛЕ ОБ'ЄДНАНІ ОДНОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО БАТЬКІВЩИНИ!
ХАЙ ВОСКРЕСЛИЙ ХРИСТОС ЗІШЛЕ ЇМ РАДІСТЬ І ЩАСТЯ!

Світова Федерація Лемків
Організація Оборони Лемківщини в Америці
Об'єднання Лемків Канади
Фундація Дослідження Лемківщини

ПОСВЯЧЕНА ВЕРБА

ЮЛІЯ САНОЦЬКА

Довга була зима на нашій Лемківщині, а нераз і дуже прикра. Вже в листопаді сніг вкривав білою пеленою замерзнену землю, хоронячи засіяні озиминою ниви, сади та вічно зелені ліси. Годі описати красу землі осіяну сонцем золотим — засіяну сріблом мов в казці. Вдихаєш свіжий — чистий воздух і чуєш силу та певність себе, любов до рідної землі і подив для Всевишнього.

Минають один за одним зимові празники, люди числять скільки то днів від Різдва Христового до Богоявлення, від Богоявлення до Стрітіння. А далі до Благовіщення, — вижидають весни. Господар дивиться на небо, як високо сонечко виходить в полудне, як пчїлки в вулику шепочуть своєю мовою про весну, та не кожному цю мову розуміти. Лише любов до рідної землі дає ключ знання. І дерева в саду дають свої знаки, що весна іде. Вкінці жайворонок (лемки казали шарвонка), весняний вістун кличе орачів в поле, та своїм чудовим співом осолоджує їхню тяжку працю.

Жде приготоване до посіву зерно — найкраще, чистеньке. В день посіву господина скроплює його трічі знаком св. Хреста свяченою йорданською водою, щоб Господь благословив урожаєм, та щоб стеріг від суші, зливи і граду. Відтак перемішувала зерно зі жменею "б'рок" (б'рки це базі зі свяченої у Квітну Неділю верби).

Кожна господиня приготувала до свячення вербу вдома, яка мусіла мати "б'рки". Діти старались

придбати їх тоді, коли були найкращі — неперецвілі. Звичайно мати зв'язувала прутики верби, брала їх тільки, скільки зуміла взяти рукою і майстерно в'язала долішні кінці прутиків завчасу на ту ціль приготованим гарним мотузком з найкращого "повісма" (льняне прядиво). Прутики це родина — мати обнімала їх міцно, щоб і родина міцніла, щоб трималась разом, обвивала мотузком, щоб була нерозривна. Дітям казала притримувати та притискати прутики, щоб вони ніколи не відставали від родини і церкви. Мати робила це поволі, святочно, та розказувала про цей давний звичай, а перед усім про величавий в'їзд Ісуса Христа до Єрусалиму, в пам'ять якого посвячується вербу в Квітну Неділю. Говорила також про Страсті Христові та Світле Воскресіння.

Посвячену вербу переховували люди до другого року, бо приходилось звичайно веснувати перед Квітною Неділю. Свіжо освячену вербу втикали по прутіку в засіяну ниву.

Весна, це найбагатіша у вражіння і звичаї пора року так у цілій Україні як і на Лемківщині. Дивно сплетені старі народні вірування з християнськими, але все з любов'ю до родини, народу, рідної землі, Церкви і нашого Спасителя.

Як велично і радісно святкувала Лемківщина Світлий Празник Воскресення Христового... і тяжко подумати, що все належить вже до історії...

КОРІННЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ...

Від Редакції: Ця стаття є імпресією дівчини, яка недавно повернулася з поїздки до Краю. Як бачимо, найбільшим її пережиттям були хвилини, коли спів рідної землі змішався з піснею хору варшавського камерального хору Ярослава Полянського, про який ми вже писали.

*Є люди, що закриваються
від дощу і є люди, що стоять
з лицем проти сонця.*

Варшавський камеральний хор Я. Полянського перед церквою в Крилиці. Липень 1983 р.

Мій день почався з великої туги, великого смутку. Сніданок і ті всі побутові речі, дуже втомили мене. Кожний рух відштовхував своїм механічним ритмом. До болю відчуваю відсутність чогось незнамого, чогось, що завжди давало силу, а тепер скінчилося. Нема.

Коріння рідної землі...

Сиджу тепер над річкою — далеко від гомону авт, гамору людської мови, що так страшно чужа тепер. Чути тільки шепіт гірського потоку, який вилуплює вухо уяви.

Лемківщина. Буки і дуби, сосни і смереки глибоко вросли в каменистий ґрунт. Коли приходить зима, вони здійснюють своє гілля, гріються снігами віків. Як лемки.

Споконвічний сніг, вікова злоба — проте лемківський кінь далі бродить по полю, оре, скубле траву. Живе.

А я сиджу тут, над річкою, де не охоплює мене предковий Дух. Де кожна хвилина продовжується і нічого не приносить собою. Сохне моє коріння... Треба повертатися.

— Мамо, не треба мені стільки речей! Адже через два тижні вертатимусь!

Батьки відвезли мене на летовище. Сім годин простору відмежовує два різні світи. Поки я тут, вже інстинктом чую подих нового, незнайомість і велику тайну.

В Краю вітали мене дуже гарячо. Це люди. Але сама земля, дивилась на мене із здивуванням:

— Чого хочеш, чого бажаєш? — питала мене.

Тоді полонини захистили від крику. Тоді відзвався Антонич:

"В горах, де ближче сонця, перший раз приглянувся небу, тоді щось дивне й незнане пробудилося у мені і піднеслася голова й слова прийшли до уст зелені" (...)

І все це з піснею залишилось в мріях до нині.

Зараз наче біля себе чую спів хору Полянського. Завжди дякую Богові, що дав мені та хористам один час на відвідини рідних сторін. Мої поїздки до Горлиць, Крилиці зійшлися з концертами Варшавського камерального хору. Бо теж і вони відчули необхідність зустрічей з людьми українського роду, що повернулись туди, куди нам всім треба повертатися.

Як вимовно лине кожний звук церковної музики, якже міцно кожний рядок добивається до серця! Щойно тепер відчувається глибину М. Березовського... І я молю Бога: "Не отвержи мене во время старости".

Україно! Навіщо Тобі так страждати? Навіщо горювати нам усім?

Я питаю, я кричу, я домагаюсь відповіді! Але не плачу!

Продовження на стор. 3

У ПОКЛОНІ КОБЗАРЕВІ

Т. ШЕВЧЕНКО

МОЛИТВА ЗА БАТЬКІВЩИНУ

О святая,
Свята батьківщино моя,
Як поможу тобі в одчаю,
І ти закована, і я...

Скажу тиранам Божу волю,
Не зрозуміють, не приймуть.
І на твоїм широкому полі
Камінням вісника поб'ють!

Знесуть високі могили,
І понесуть із словом зла.
Тебе убили, розчавили
І восхвалить заборонили
Твої великі діла!

О Боже, сильний і правдивий,
В Твоїй руці — життя і смерть,
Вдягни у славу свою твердь,
І сотвори святее диво, —

Тарас Шевченко. Автопортрет, олівець, 1845

Воскреснуть мертвим повели!
Благослови возстать собором
На подвиг новий і суворий —
На чин викуплення землі.

Землі повитої в неславу,
Стократ политої криваво,
Колись преславної землі.

(1843)

КОРИННЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ (закінчення)

Кожний крок на Батьківщині — наснажує.
Кожний віддих вітру — наснажує.

Кожна людина, що повертається до свого — наснажує мене і дає впевненість на велике Добро і Справедливість.

Америка не відчуває, що українство в Польщі віддихає, що його живчик б'є щораз міцніше. Навіть пісні хору викликали в мене нові сили... і радість. Оце ми — оце душі, які ростуть і дають нам міцніти. Нехай їм буде велика подяка за благо. Нині торжествують. Криниця, Горлиці, Поляни і Білянка, і всі українські села наслухують відгомону пісні.

Бо тепер я сиджу над річкою, а все ж таки хор стоїть поруч.

Замикаю очі — поміж горами несеться грім...

Кожний сон і кожна зоря падають на каменисту доріжку і дубовий старенний ліс. Бо жодне англійське слово не перекаже думок, що тихо приснули в куточку серця, а природа Америки чи Канади, все ж буде тільки нагадувати це, чого нам так бракує — РІДНУ ЗЕМЛЮ.

К.О.

TARAS SHEVCHENKO

The sun is setting and the hills grow dim,
All bird-song ceases, and the fields are quiet,
And man is glad because rest comes for him.
But I look wakeful round; my spirit's fiat
Sets me to fly to orchards of Ukraine;
On, on I flit, deep in the gulfs of thought
And thus my heart can find relief from pain.
Fields, groves and hills are now in darkness caught
And in the deep, blue sky a star appears.
"O evening star," I question it in tears,
"Hast thou now risen also in Ukraine?
Are hazel eyes now seeking thee tonight
In the blue sky? Have they forgotten quite?"
If they have lost all memory of me,
Then let them sleep, nor know my destiny!

ЛЕМКІВСЬКИЙ РІЗЬБАР ІВАН СТЕФАНЯК

У журналі "Лемківщина" число 2 за 1984 рік появилася коротенька стаття про лемківського різьбаря Михайла Стафиняка.

Про Івана Стефаняка, а не як було подано Михайла Стафиняка з достовірних даних подаю правильніші і детальніші інформації. Це біографія про сучасного народного різьбаря, солтиса і господаря села Кам'яної. Своєю творчістю він не шукає популярності, бо різьбарський доробок у нього такий великий, що ним втішаються не тільки мешканці рідного села, але й околиць, а передусім парафія Кам'яної. Село це лежить у мальовничій долині середгір'я в західній частині Лемківщини, і як більшість сіл на цьому терені, заселене лемками ще з часів середньовіччя. В кінці 14 ст. село належало до "мушинського панства", яким керували краківські єпископи, в результаті чого дійшло до значного поширення колонізації лемківських земель, які сильно стояли на волоському праві вже від 1577 р. Уніятську парафію тут заложив у 1637 р. краківський єпископ для священника Теодора Прислопського. Його син Іоан написав багато церковних пісень кирилицею і переклав Псалтир Давида на лемківську говірку, додаючи голоси Нового завіту.¹ Село Кам'яна має свою притаманну історію. Після розпаду "Речипосполітої" все майно "мушинського панства" перейшло в руки Австро-Угорщини. У 1809 р. село з його природним багатством закупили в спілку Гемхоллер і Стайнер, але скоро після цього дійшло до нових трансакцій.

В 1885 р. частину села закупив власник найбільшої шляхетської фортуни — граб Стадницький. Тут, на місці старої церкви з 1806 р. збудовано в 1892 р. нову під назвою св. Параскевії, яку в міжвоєнних часах під впливом "москвофілів" змінено з греко-католицької на православну. В роках 1935-39 збудовано тут другу православну церкву. Церкву св. Параскевії по війні перенесено до містечка Буківсько. В опустіле село Кам'яне, з причин насильного виселення лемків на німецькі землі, наїхали нові жителі — поляки, римо-католицького віровизнання. Ці мешканці не довго чекали на можливості організування нової парафії, яку очолив римо-католицький священник Генрі Осташ. Праця над "церквою" успішно пішла вперед. Ідейно-мистецький вигляд і відбудування нутра "церкви" власними силами — це результат дбайливої і старанної праці лемківського різьбаря

Івана Стефаняка, який після "відлиги" повернувся не в рідні Брунари, а в сусіднє с. Кам'яна.

Іван Стефаняк створив прекрасні різьби, які віддзеркалюють мистецтво Лемківщини. В 1976 р. "церква" в Кам'яній дістала статус самостійного ректорства (парафіяльної вікарії). Щоб відновити туристичний рух в 1983 р. завершено побудову культурного дому, в якому вже існують самодіяльні гуртки співу, танцю і музики які дають надію на розвиток та скріплення суспільного життя цього маленького села Лемківщини — Кам'яної. Навіть, якщо парафія вважається одною з найменших в Польщі (116 осіб), зате відродження і її вигляд показують на спільне співжиття мешканців.

Атмосфера й організація парафії в Кам'яній рішуче вплинули на творчість І. Стефаняка. Перші його різьби сягають ще в молоді роки, коли він відтворював дерев'яні пташки та інші звірята. Не маючи жодного фахового навчання, крім іконографічного надхнення — феноменом і експлозією власного різьбарського таланту та дозрілим задумом взявся в 1961 р. за першу монументальну роботу — вівтарний комплекс у ново відбудованій церкві. Властиво, ця праця вказує на авторство одної особи, в якій відзеркалений характер творчості І. Стефаняка. Він працює виключно над різьбами в липовому дереві, вербовому або осиковому. Послугується знаряддям власного виробу. Долотами різних родів і різних форм, сокирою, пилкою і різьбарським варстатом. Техніку різьби, стругання і видовбування виконує в своїй кімнаті-майстерні, збудованій окремо від хати, де знаходяться всі його знаряддя, столярський стіл і різьби в різних стадіях обробки.

І. Стефаняк зберігає природність дерева, ніколи не малює своїх різьб, найбільше тільки лякерує їх для кращого збереження. Різні прикраси поза фігуральною композицією вважає зайвими, часами додає маленькі орнаменти, а в долішній частині вирізьблює своє прізвище. Духовна підстава творчості Стефаняка є настільки глибока, що сягає до таємниць релігійності. Іншою підставою його артистичних переказів — потреба передачі реалізму. Модель у нього докладно пророблений, хоч не детально. Найістотніше значення має однак сама думка композиції, відображена свіжістю і оригінальністю, при досконалім опануванню християнської символіки. Тематика в нього різноманітна: постаті лемків при виконанню різних сільсько-господарських робіт,

1. Шематизм Лемківщини.

фігури оленів, коней а навіть постаті історично-військовій на підставі книжкових ілюстрацій. Багато різьб виконує на замовлення сусідів і знайомих з навколишніх сіл (Лабова, Фльоринка, Поляни, Берест та інші) а деякі для етнографічних музеїв. Крім участі в декількох конкурсах (Перемишль, Новий Санч), пару нагород і небагатьох репортажів у польській пресі, працює з великою плідністю, не звертаючи уваги на атмосферу середовища, над різьбами народно-фольклорного характеру Лемківщини. В них бачимо скромність автора, велике почуття відповідальності і природні нахили глибоко вкорінені в його психіці. Домінуюча тематика у І. Стефаняка — релігійна; в ній знаходимо певність у виконанні його улюблених мотивів. Звичайно це композиції одної постаті, різьби невеликих розмірів які вільно стоять: "Мати Божа", "Марія з дитятком", "Ісус Христос", "Св. Петро з ключем Апостольським", "Св. Йосиф" та інші. Під впливом польського запотребування Стефаняк різьбить і такі: "Св. Криштоф", "Св. Вероніка", "Св. Флоріан", яких приходиться часто повторювати на замовлення для інших польських парафій. Нове творче надхнення з великим пережиттям появилися у Стефаняка після поїздки до Італії в 1978 р. Побачивши багато картин і скульптур на релігійні теми, почав різьбити серію святих, очевидно додаючи до них одиниць власної уяви. Праця, в якій талант І. Стефаняка показався в повній мірі це віттарний цикл "Христова дорога" і "Розп'яття". Це конструкції, які вільно стоять, з випуклим рельєфом. Хронологічно першою працею різьбаря був північний віттар Ісуса Христа, тоді південний і накінець зображення головного віттаря, якого доповнив новими різьбами в 1965 році. Всі віттарні елементи підпорядковані теологічним принципам в драматичній дії. М'яккість обрисів і продуманий рельєф у фігурі Ісуса Христа, яка своєю простотою скриває в собі велике напруження людини перед смертю. Південний віттар, збудований при кінці 1965 року, має ідентичну побудову, але з різними прикрасами, які підпорядковані головній постаті св. Йосифа, який зображений в своїй величчі для повної поваги і пошани. В цих працях І. Стефаняка бачимо стиль автора, який на відміну від перших, архаїчних, міцніє змістом і монументальністю. Головний віттар, закінчений у перших трьох місяцях 1966 р., збудований найбільш природно. Це титулярний образ, в деякій мірі відтворений з готичного стилю, хоч декоративні скульпіші і скромніші, щоб погляд вірних у церкві зосередити на більшого формату медальйон, а не на багатство різьблених прикрас. По боках образу автор додав рослинний орнамент, завершений хрестом.

Десять років пізніше Іван Стефаняк виконав цикл "Христова дорога", в якій фігури різьблені на підставі евангелійних епізодів. Добре пророблені такі сцени: "Хрест на плечах Ісуса", "Зодягнення Христа" і "Розп'яття". Винятково багатий модель тіла розп'ятого. Так же досконало скомпонована сцена "Оплакування", яка показує тіло Ісуса, яке спочиває

"Вертен" Івана Стефаняка

з головою на колінах Марії. Деякі з цих сцен пригадують нам динаміку театру, в яких постаті, за хвилину оживуть (Прибавання до хреста). В інших виразно наświetлена статика в рівномірно розложених поодиноких фігурах, які своєю присутністю збагачують відповідну подію в житті Ісуса Христа (Зняття з хреста, Зустріч зі св. Магдаленою чи св. Веронікою). Відмінна є остання сцена "Христос у гробі", яка своєю імітацією печерної скали, де лежить Христос, виразно символізує цілість серійної праці. Треба звернути увагу на оригінальність іконографічних модифікацій, в яких знаходимо прагнення символічно передати перебіг даного епізоду.

В 1979 р. нутро церкви в селі Кам'яна, І. Стефаняк виповнив своїм "Розп'яттям" на високому місійному хресті. Це нова фаза в його творчості. Другий і подібний хрест "Розп'яття" помістив він перед входом до церкви, багатшим на деталі і повний новітніх різьбарських одиниць, які вказують, що талант Стефаняка ще в стадії дальшого розвитку. Треба згадати, що перед митцем ще нові плани: обдарувати і завершити святиню працею, до якої прагнення зродилося вже давніше під назвою "Небовзяття Марії", а може збагатити ще й інші навколишні церкви або і костели творчістю великого таланту.

Познайомлення з внутрішньою красою церкви в с. Кам'яна має свої причини. Подумаймо, скільки на нашій любій Лемківщині лишилось церков, яких доля прирекла на знищення... Але, є ще місця, де ікони чи різьби становлять культурні й естетичні надбання лемків. Виглядає, що традиція лемків не загине, бо маємо народних творців таких, як Іван Стефаняк, який зумів поєднати сучасне різьбарське мистецтво з традиційним, місцевим, у яке вложило багато праці і талану не одне лемківське покоління.

ЩЕ ОДИН СПОГАД З ЛЕМКІВЩИНИ*

Продовження

Ми, під прикриттям сильного вогня, посувались швидко вперед, випираючи противника із його становищ. Поляки вицофувались пляново, займаючи нові оборонні позиції, де мабуть плянували нас задержати, а опісля протинаступом відкинути назад, а може й розгромити. Вив'язався обосторонній завзятий бій, барабанили кулемети, тріскали автомати, рвались гранати. Нараз — по лінії наказ; здержати вогонь, чекати на дальші накази. Зведені з пантелику поляки зірвались до наступу, але натрапили на дуже сильний спротив. Збентежені почали відступати. Використавши нагоду, к-р "Бурлака" дав наказ наступати. По лісах пролунало грімке "слава" і бійці УПА пішли вперед немов ті леви, що кидаються на свою жертву всім своїм хижацьким тілом. Їхня одчайдушність змусила поляків до панічного відступу поза ліс, у чисте поле.

Втрат по нашій стороні не було, ворожих не знаю.

Відважні й успішні дії і акції УПА й українського підпілля викликали протиакцію. Будучи безсилим проти УПА, поляки переводили паціфікаційні акції проти українського цивільного, безборонного населення. І, хоча у пісні, що говорить: "горіли села і містечка,....", звучить це поетично, в дійсності горіли села і містечка, а в полум'ях вогнів горів не лише дорібок поколінь, але смажились живі тіла української людини. Арештовано тисячі українських людей за співпрацю з УПА, жорстоко тортуровано і мучено на смерть хворих, калік, старців і немовлят. Польська комуністична влада розпочала дикий, безоглядний терор, українську людину трактовано гірше за скотину, неначе мертвий предмет, позбавлений всіляких почувань.

Одного разу к-р "Бурлака" вислав одну чоту в терен із спеціальним дорученням. Мені довелось бути у складі тієї чоти, а дві чоти нашої сотні відійшли в турницькі ліси, де розтабувались із іншими двома сотнями, "Громенка" і "Ластівки". Польська розвідка дізналась про те, бо в кілька днів польські військові одиниці, в силі біля вісімсот людей, перевели облаву з метою знищити наші відділи. Але, полякам не вдалась і ця акція. Наша розвідка також не спала — відділи УПА чекали на ворога приготівані до оборони.

По тригодинному бою і протинаступі УПА, поля-

ки втікали з лісу, котрий де зміг. Про це розказали мені опісля учасники цього бою, а коли по якомусь часі довелось нам відвідати згадане місце, бачили ми масу поломаних дерев.

Знов іншим разом зайшли ми в село Сенькова, де мали замір закватувати на ніч. Господиня хати, де довелось мені квартирувати, просила нас о поміч при обиранні бараболі, на що ми дуже погодилися.

Коли вечірній сумерк переминівся в нічну темряву, один стрілець із застави зголосив, що у лісі, при дорозі, що веде із села Ропенка, хтось ходить по лісі, чути тріск патикув під ногами.

К-р "Бурлака" наказав стягнути застави в село і зарядив алярм. Внедовзі сотня вийшла із села, займаючи становища в полі, за селом. Ще не усі чоти вспіли зайняти становища, коли нічну темряву роз'яснили ракети, вистрілювані у лісі, а вслід за тим незнаний нам відділ відкрив до нас вогонь. У відповідь наша одна чота, що зайняла становища під лісом, відповіла стріляниною, яку вела без прицілу, бо ворога ніхто не бачив. Аж, хтось із нашої сотні почав у весь голос кричати; перша сотня заходить зліва, третя сотня — зправа, друга сотня — наступ вперед. На диво — в тому ж часі замовкли стріли в лісі, та й усе затихло. Ми пішли наступом на ліс, але вже нікого там не застали. Сподіючись звідки міг прибути ворожий відділ, к-р "Бурлака" рішив піти в село Ропенка, де ми довідались, що одна компанія польського війська із членами місцевої самооборони, т.зв. OPMO (Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej — ІЛ), були тими, в слід за якими ми йшли. Вони не задержались в с. Ропенка, а втекли до копальні нафтової ропи, де мали військові укріплення. К-р "Бурлака" наказав спалити кілька польських сільських хат, що були власністю місцевих бандитів, які грабили і вбивали українських селян доволішніх сіл.

Наблизились погодою непривітні осінні дні, ставало щораз зимніше. Заіснувала потреба тепліше вдягатись, а тимчасом у мене не було жодного плаща, холод давався мені дошкульно взнаки. Та, по якомусь часі з поміччю прийшов мені один стрілець, який випозичив мені чеського військового плаща, під умовою, що йому зверну коли мені прийдеться вертати в свій терен. Я погодився на таку пропозицію, бо у нього були два плащі, а виглядів на роздобуття військових уніформів, чи навіть цивільного одягу, не було.

Осінньою порою, по безнастанніх маршах і частих бойових сутичках з ворожими відділами, одного

Див. "Лемківщина" ч. 4, 1984.

ранку наша сотня зайшла у присілок Завадка, де ми заквартирували задля відпочинку.

Ранок був дуже хмарний, виглядав на дуже сумний. Довколишні лісові гори були зовсім вже пожовклі, листя дерев, прибравши осінній вигляд сумно мерехтіли жовто-золотими красками, затративши різкість збагачування особливого чару осінньої погоди, що сприяло почуванням лінивства, та користуванням відпочинком в часі сну. Та, цього дня не було призначено нам відпочивати, бо в полудневих годинах до командира сотні прибіг зорець застави зголосивши, що лісом, в напрямі села посувається незнаний відділ польського війська.

К-р "Бурлака" негайно вислав стежу на перевірку, зарядив алярм, та одночасно наказав виходити з села. По короткому часі вернула стежа з інформацією, що багато чисельний відділ польського війська обходить кругом село, та що практично немає вже куди відступати.

Присілок Завадка розміщений поміж двома горами, з перепливаючим серединою потічком, порослим низькими вільхами й лозиною. Сотенний дав наказ відступати потоком в долину села мабуть надіючись, що вдасться нам туди відступити, але ми на мить запізнились. Поляки замкнули нам уже дорогу і несподівано для нас оточили перстеном цілий присілок.

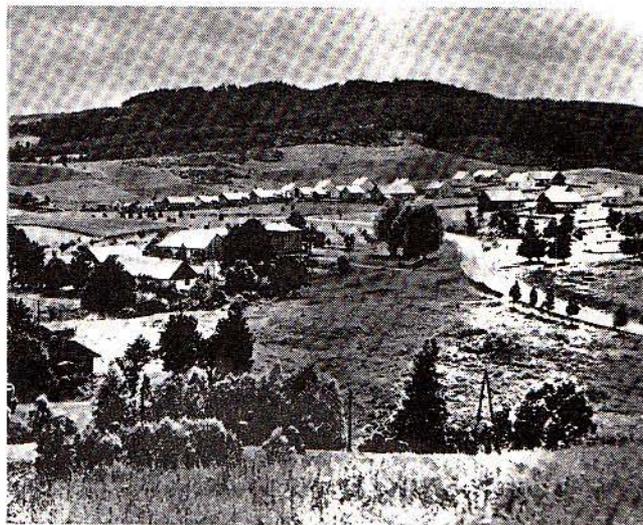
Нам не залишилась інша альтернатива як лише пробіємо іти за руслом потока, бо пробувати це деінде грозило самогубством, можливо нас усіх. В чистому полі, ще й у наступі під гору поляки були б стріляли в нас, немов у вишкільні тарчі.

Згідно наказу командира сотні, ми пішли на пролив. Силою нашого удару ми прогнали поляків з нашої дороги, але вони не дали за виграну. Зайнявши становища по обох боках потоку частували нас густим, і треба додати, ціленим вогнем.

Ми мусіли часто залагати і відстрілюватись, та обережно стрибками вицофуватись. Мимо постійної зміни становищ, та самозахистного обережного маневрування, не усім нам пощастило вийти ціло з цього заскочення.

Міняючи становища, я заліг на виступі лівого берега потоку і в той же час завважив кількох польських вояків, що бігли в мою сторону. В екстазі зацікавився тими поляками, беручи їх на приціл я забув про небезпеку з протилежного берегу. На пригадку було запізно, бо у відламі секунди куля прошила м'язи моєї правої ноги. Я відчув сильний пекучий біль, та все таки вмить змінив становище, щоб не бути поціленим вдруге, можливо смертельно. В цьому моменті прибіг до мене інший наш стрілець. Наші стріли приневолити поляків на березі потоку до зайняття становищ і більшої обережності.

Стрілець, що долучився до мене швидко розповів мені, що один наш кулеметник був убитий і що він хотів забрати кулемета, але поляки сильно обстрілювали становище. Сказав також, що понижче

Село Березка, піського повіту при дорозі Гічва—Волковия—Поляни—Чорна.

його становища лежить убитий інший стрілець, але забрати його тіло було також неможливо.

На розговори не було часу, нам треба було відступати. Прийшлося робити це за руслом потока, якого вода в цьому місці сягала до колін. Про рану, про яку нагадував біль, не було часу й думати. Треба було обдумувати спосіб безпечного виходу з оточення, користаючи з ослони тернини і деревини вільхи.

Чимало разів доводилось бувати у безвихідній — здавалося — ситуації, але усе якось судьба рятувала від загибелі, так і тим разом ми знайшлись поза перстеном польського війська, від якого незабаром відбилися на безпечну віддаль. Тут кожний з нас відшукував свого командира, чи свій рій, бо усе було вимішане.

Це заскочення нас поляками виявилось трагічним. Ми втратили вбитими сімох друзів, та п'ятьох було ранених, в тому один важко — куля прошила груди.

Після одногодинного маршу командир велів задержатись в лісі, де дозволено запалити вогні, а санітарі зайнялись раненими. Теплі полум'я вогнів привернули стрілецтву кращій духовий настрій, але не дозволено нам тут довго відпочивати. В часі дальшого маршу, у скрайній хаті одного села ми залишили важко раненого стрільця, про дальшу судьбу якого мені невідомо.

Застанавляючись, навіть по довгих роках, не можу визбутись здогаду, що причиною тамтого несподіваного заскочення мусів бути донос підпої людини.

Закінчення у наступному числі

ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДО*

"Та мені земля мила, на якій мама мене родила". Цю народну приказку я запам'ятав з дитинства. Правда, в той час я не розумів значення цих слів, тієї глибокої думки, яка закладена в цих рядках. Нерозуміння моє можна пояснити не лише дитячим розумом, але й тим, що я не розлучився з рідним краєм.

Покинув я рідні сторони хлопцем, в буремні роки II світової війни. Хоч тепер моя голова покрита сивиною, час наклав свій відбиток на мене цілого, але я, як святиню, зберігаю в пам'яті все те, що пов'язане з моїми дитячими роками, з рідним Краєм.

Слова вірша Малицького закарбувались назавжди в моїй пам'яті:

Чому, далекий мій дитинний краю,
Такий ти дорогий завжди мені?
Чому тебе я досі пам'ятаю
І часто бачу навіть уві сні?

Я бачу землю, і шляхи, і ниви
Де босими ногами вчивсь ходити,
Де ластівки так дзвінко і щасливо
Під стріхою дзвеніли кожну мить.

Йду по життю, несучи сиву втому,
А в небі все курличуть журавлі
І кличуть владно так мене додому
До рідної дідівської землі.

Я повернувся з далекої дороги,
Аби в дитиннім краї спочивати,
Де, залишивши всі земні тривоги,
Діди мої натруджені лежать.

(Федір Малицький, "Дороги життя", Київ, 1980 р., стор. 467)

Немає слів, якими можна було б висловити моє бажання відвідати рідні сторони. Але хто ж вишле мені запрошення для отримання дозволу на переїзд кордону? В моїй рідній Кам'янці не залишилося жодної людини, не маю близьких і в інших селах.

Проте деякі мої односельчанчи одержують запрошення. Зробив таку поїздку і мій рідний брат, Славко. З великим захопленням слухав я їхні розповіді, які ще з більшою силою розпалювали моє бажання до поїздки. В голові намагався відтворити картину сьогоденного Краю. З цією метою співбесідникам засипав масою запитань, які пов'язані з найменшими деталями їхніх відвідин.

Багато з них обіцяли допомогти мені одержати запрошення від своїх рідних, які живуть в Польщі,

але крім обіцянок справді далі не пішла. Та світ не без добрих людей, а тим більше у лемківських Карпатах. Давно вже добра слава йде про чудову людину, активного громадського діяча Федора Гоча з Зиндранови, який дуже щиро приймає своїх земляків. Це підтвердив мій брат, який також в своїй поїздки не обійшовся без його гостинності.

В скорому часі в щирості й доброти свого краєнина та його родини я переконався особисто. Він вислав мені запрошення для відвідин, які я здійснив чудовою літньої пори.

Понад тридцять років я не бачив рідної мені Лемківщини і тільки завдяки цій людині мені усмінулося таке щастя. Скільки було радощів і переживань перед поїздкою! Як зустрінуть мене простори Кам'янки, її Верх та Кичера, які так старанно колись обробляли руки моїх батьків та односельчан. Які несподіванки чекають мене в цьому далекому і одночасно такому близькому моему серцю краю? З наближенням дня поїздки ці та інші питання посилювали мої хвилювання.

Ранком, червневого дня я вирушив в дорогу. З Кросна до Барвінка я добрався автобусом. По дорозі з Барвінка в Зиндранову, неподалік зиндранівських хат зустрів людину, що пасла худобу. Вітаюся і після декількох слів упізнав Петра Явиляка з Кам'янки, недалекого нашого сусіда. Обійми, поцілунки та щира розмова тривали досить довго. З усіх кам'янців він один, як билина в полі, залишився на землі наших предків.

Зустріч з Гочем та його родиною була також дуже щирою і радісною. У зв'язку з сільськогосподарськими роботами Гоч організував поїздку в Кам'янку не зразу після мого приїзду, а через декілька днів.

Незважаючи на втому з дороги та чудові умови відпочинку, створені господарями, сон мене не бере. З нетерпінням чекаю того часу, коли побачу Кам'янку. Очі мої мимоволі вдивляються у бік Кам'янки, інтуїтивно відчуваю, що вона поруч, а це ще більше тривожить мене. Дні робляться безмежно довгими. По годиннику вираховую, скільки годин мене відділяє від визначеного дня поїздки в Кам'янку.

Щоб скоріше минав час, кожного дня роблю я поїздки в навколишні містечка Дуклю, Риманів, Сянік, Івонич, Кросно.

Особливо хвилює мене Дукля, яку я добре знав, бо в ній навчався. Вона піднялась із страшних руїн війни, змінила свій зовнішній вигляд. Центральна дорога проходить через колишню торговицю, поза центр міста. Війна помилувала лише декілька будинків. В одному із них створено музей. Чудом зберег-

* Зберігаємо правопис оригіналу. — Ред.

лась в центрі міста ратуша, на якій видно страшні сліди війни. Недалеко від ратуші стоїть будинок колишньої бурси, в стінах якої доброзичливі вчителі прививали любов до знань лемківським дітям.

Довго стояв я біля цього будинку, з вікна другого поверху якого виглядала жінка з дитиною, з цього вікна, де колись була 6-та класа. Цей будинок для мене особливий, дуже близький моему серцю. Тут проминули спогади про найкращі роки дитинства. Я згадував подробиці, зв'язані з навчанням. А скільки моїх однокласників немає серед живих?

Колись, у вільний від навчання час, ходив я вулицями цього невеличкого містечка, на кожному кроці бачив своїх колег зі школи та людей з Кам'янки і сусідніх сіл, а тепер немає жодного знайомого обличчя, не чути рідної мови, ні з ким поговорити, чи навіть кому "Добрий день!" сказати. Чую себе як на чужині.

На пам'ять сфотографувався на фоні будинку колишньої бурси та центральної вулиці Дуклі і покинув це містечко з великою тугою на серці.

Настав довгожданий день відвідин Кам'янки. Помагаю запрягати коней до підводи та роблю все, щоб скоріше вирушити в дорогу. Ми заздалегідь обговорили свій маршрут. До Кам'янки ідемо через Тиляву, Дальову, Шклярі, а назад повертаємось через Абрамів, Завадку і Терсняну. Такий шлях дає мені змогу побачити багато навколишніх сіл та проїхати Кам'янку від початку до кінця.

Минули Тиляву і Дальову, піднімаємось на Шклярські гори. Не можу дочекатись тієї хвилини, коли з Шклярської гори побачу рідне село, а точніше те, що було нашим селом. Хвилююся, серце прискорює свій ритм, по тілу проходять мурашки, з очей котяться сльози. На запитання товаришів не можу відповісти ні слова — відбирає мову. А цікавість розгоряється все з більшою силою: яка ж ця Кам'янка, така дорога моему серцю? Під ногами відчуваю рідну землю, але не таку привітну, як колись вона була. Верх і Кичера зустрічають мене похмуро. Там, де колись було село, немає жодної хатини, жодних ознак людського життя. Тільки річка, як і колись спокійно несе свої води в Яселку, лише над головами пролітають, щебечучи, голосисті пташки та ясне небо простяглось над нами, але і воно через деякий час вкривається хмарами і йде проливний дощ, наче допомагає мені оплакувати таку спустошену Кам'янку. З грудей виринаються термтячі слова: "Краю мій рідимий, сторононько рідна, чого в тебе все замовкло, зацімло, чого ти такою пустинею стала?"

Згоріла Кам'янка, як і багато інших сіл в пожежі Другої світової війни. Зруйновано всі цінності, які були створені нашими предками для нас та наших нащадків. Руїни Кам'янки заросли кущами і травою. В них знайшли собі притулок вовки, які своїм виттям наводять страх на випадкових мандрівників.

Розлетілись люди, наначе птахи в полі. Часто згадую, як перед війною, наче передбачаючи це, з

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

* * *

Земле рідна! Мозок мій світліє,
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподіванки і мрії
У життя вриваються моє.

Я живу тобою і для тебе,
Вийшов з тебе, в тебе перейду,
Під твоїм високочолім небом
Гартував я душу молоду.

Хто тебе любов'ю обікраде,
Хто твої турботи обмине,
Хай того земне тяжіння зрадить
І з прокляттям безвість проковтне!

уст молоді не сходила пісня, що починалася словами:

Ой браття ми сой, браття,
Браття, братішкове,
Та так ся розійдемо,
Ой як в полі пташкове.

Так воно і сталося. Завмерло серце і душа цього куточка лемківського краю. Затихли назавжди пісні, що лилися цілими століттями, як спів соловейка в місячні ночі, як щебет жайворонків над золотими нивами.

Проминуть роки, минеться наше покоління і сліду не стане, що колись тут жило непокірне, горде, волелюбне населення, яке називало себе лемками-русинами на знак спільності з Київською Руссю.

Так потонуло в імлі віків багато сіл, міст і цілих народів, про які ми довідуємось лише з історичних матеріалів.

Під'їжджаємо до попелища рідної домівки. Попереджаю друзів про глибоку криницю, з якої ми брали чисту, як сльоза, холодну воду. Криницю з великими труднощами знайшов в зарослях кропиви. Для нашої безпеки поклав я на неї стовбур сухої сливи, який лежав поруч.

Підвода заїжджає на подвір'я, де колись стояла моя рідна хата. З невимовним сумом броджу по попелищу нашої хати, визначаю її межі та згадую найменші дрібниці, які залишилися в моїй пам'яті.

Біжу на рінь, до річки, де я колись воду гатив, риби ловив та худобу напував. Впізнав вербу, що стоїть над водою. Все мені таке близьке і дороге та одночасно стає таким далеким. За ці роки час поклав свій відбиток не лише на людей, але й на природу. Річка змінила своє русло — врізалася в Ки-

чуру, а моя верба похилилася, спустила вниз своє гілля, появилсь в ній дупло — доживає свій вік. Сливки, наче сумуючи за господарями, всі повсихали і тільки стирчать їхні стовбури. Яблуня повалилася на землю, догниває. Грушка, яка колись красувалася та славилась своїми плодами на все сусідство, стоїть засмучена з всохлими гіллячками.

На кожному кроці відчувається, що природа, рослинний світ, люблять людську ласку, працюючі руки, як малі діти, і коли людей не стає, то дерева з туги за ними марніють або гинуть, поля заростають бур'янами, річки міняють свої русла, береги обсуваються. Розповідають, що навіть гриби та різні дикоростучі ягоди перестали рости після спустошення цих місць. Недаремно кажуть, що земля без людей — пустиня.

Повертаючись назад на спаленище, визначаю по залишках фундаменту місце колишньої кухні. День відвідин Кам'янки співпав з днем моїх іменин. Мені дуже хотілося відзначити цю дату, немов колись в своїй хаті. Визначаю місце, де стояв стіл в кухні, тобто місце, де я вперше почав тримати ложку в руках та пізнавати красу лемківських Карпат.

Кличу до себе Петра Явиляка, який був в цій поїзді за фірмана. Він допомагає мені визначити місце, де стояв стіл, але на місці колишньої кухні вирости дві високі осики. Товариші розчистили заїзд, повідкидали каміння, пообламували нижчі гілки осик і в скорому часі підвода служила нам столом в цьому місці, де він колись дійсно стояв.

Дружина Гоча, Марійка, приготувала цілу торбину різноманітних продуктів, які ми розклали на сидінню підводи, наче на столі. Тут не обійшлося і без горілки. Федір Гоч підняв перший тост в мою честь, який мене дуже розхвилював і викликав ридання як у малої дитини. Мене почали заспокоювати, але Іван Мацик став заперечувати, мотивуючи тим, що після стількох років розлуки з батьківською землею, яка дала мені життя, такою її спустошеною бачити, та й невідомо, чи я колись ще буду тут, я маю право на плач і тугу.

Вітер розвіяв дощові хмари і знову засвітило ясне сонечко, яке зігріло мою душу, немов співчувало мені в цій важкій тузі.

Чарка, безумовно, також вплинула на наш настрій. Всі стали бадьорішими, гомоніли як бджоли в улику, згадували минуле в рідних сторонах та розповідали різні пригоди. Лише я залишася дуже сумний. Пісні, що починав співати, з великою охотою підтримувало товариство, але майже всі вони в мене кінчалися сльозами та плачем.

І справді, чи ж мало нас плаче такими сльозами, чи ж можемо ми бути веселими, коли бачимо таку спустошену свою сторону?

Час іде, наближається хвилина розставання. Прощай, моя рідна земlichко, на якій мене мати повивала та на сон колискову пісню співала! Прощай, рідний куточку! Мене від тебе доленька жене, немов

Українська католицька церква в Балигороді, лисько-го повіту. Червень 1985 р. Ось в такому стані знаходяться наші святині... Побіч ...

від дерева відірваний листочок. Гори мої зелені, Верше і Кичеро, спаленище моє дороге, річенько моя мила — за годину, за дві я вже далеко від вас буду і невідомо чи ще усміхнеться мені доля побачити Вас.

Шумить на прощання Зелений потік, Пітраса, Закуття.

Час пізній. Товариство спішить в дорогу. "Почекайте хоч хвилинку, мої дорогі друзі, і дайте мені змогу ще трошки постояти на батьківській землі та подивитись перед розставанням на колишню оселю, на куточок землі, який мені дорожчий понад усе", — промовив я з великим жалем у серці.

Немає слів, якими можна було б висловити тугу, з якою я покидав рідну "домівку".

Коли ми зупинилися біля цвинтаря, де спочивають тіла наших предків, ми завмерли. Хрести та інші надгробні пам'ятники поломані, дорога веде через сам цвинтар, тобто по могилах. Земля на цвинтарі ґрунтова, а тому трактори та інший транспорт зробили глибокі колії і тим самим добираються мало не до тіл померлих.

Церква зруйнована, не залишилося по ній ні сліду, за винятком хреста, який валяється поблизу.

Такий же вигляд має і нижній кінець Абрамова та верхній кінець Завадки, який називався Ватолівкою. Де були хати — зараз зарослі кропиви, осики та інші куці. По цих зарослях пізнав я місце кожної ха-

Бічна стіна тієї церкви.

Вікна повибивані, муровані стіни розвалюються...

Наші церковні пам'ятники гинуть на очах...

ти в Кам'янці та Абрамові, а Петро Явиляк кивком голови стверджував, що я не помиляюся, або вносив деякі поправки.

В Завадці відчувається пульс життя. Залишилося декілька десятків старих хат та в нижньому кінці села побудовано пару цегляних будинків. Через річку Яселку збудовано дерев'яний міст.

Хотів я зробити несподіванку своєму другові Володимиру Ткачеві, який живе у Львові та сфотографувати на пам'ятку хату, в якій він народився в нижньому кінці Завадки. Але, як виявилось пізніше, я помилився, в об'єктив попала хата його сусіда — Павла Крупєя. Ми дуже шкодували за допущену мною помилку.

Тирстяна живе повним життям. Знайома Гочу жінка, яка живе в хаті Івана Пилявського, як виявилось, родом з Люботови, вгостила нас чудовим фруктовим компотом.

На горі Джурдж між Тирстяною і Тилявою зупинилися ми біля пам'ятника, щоб вшанувати пам'ять лемків, які були розстріляні фашистами. Читаємо прізвища жертв фашизму, які викарбувані на кам'яній плиті та згадуємо важкі, можна сказати, чорні часи фашистської окупації. Схилили ми голови та хвилиною мовчання вшанували пам'ять тих, що загинули, а потім згадували боротьбу лемків з окупантами. Лемківська земля стала могилою багатьом фашистським катюгам.

Кам'янка, яка була осторонь від центральних дорожних артерій, дала притулок і стала рідною домівкою для багатьох партизан військовополонених, кому вдалось вирватись із-за колючих дротів, та інших втікачів. В Кам'янці не було хати, щоб не переховувала когось із них. Доброзичливі кам'янці з цими людьми ділилися останнім кусочком хліба. Доглядали виснажених, хворих та поранених, наділяючи їх ласкою та батьківським піклуванням, допомагаючи швидше видужати і стати в стрій борців з ворогом. Завдяки пильності кам'янців та доброті людей сусідніх сіл, які часто посилали до нас посланця з повідомленням про фашистів, що йшли в бік нашого села, жодна облава не мала успіху. Зелені ліси гір Пітроси, Закуття, Кичери, Пітріски, Потоків служили надійними захисниками для мешканців всього села.

Коли стемніло, ми вже були в Зиндранові і ділилися своїми враженнями про поїздку. На другий день я відвідав музей, організований на громадських засадах Федором Гочом в Зиндранові, який справив на мене неповторне враження. Музей організовано в типовій лемківській хаті в якій із смаком та знанням справи розміщено експонати. В хаті-музеї, крім речей домашнього вжитку, експонується лемківський одяг. Біля хати старанно розставлені віз, сани, плуг, борони та інше знаряддя сільськогосподарського виробництва.

Коли ми до всього придивились, не можна залишитися байдужим. Мимоволі думка переносить в далеке минуле лемківського краю. Перед очима пропливають молоді роки, які пов'язані з таким об'єктом батька, в якому ти народився та робив перші кроки в житті.

На подвір'ї розміщено міномет, а в stodолі — інші експонати, пов'язані з визвольною боротьбою з гітлерівцями.

Книга відгуків свідчить про те, що музей вивідують люди різних національностей з різних куточків нашої планети. В ній написано багато теплих слів на адресу організатора музею.

Що має свій початок — має і кінець. Настав час мого прощання з гостинними господарями Гочами та іншими мешканцями Зиндранови, з якими я встиг подружитись. Дуже важко було покидати цих людей, а ще важче розставатися з рідними сторонами — Карпатським краєм, з його чудовою красою. Сумні хвилини розставання. Здавалося, що не витримає моє серце, коли на обличчі старенького Івана Мацика я побачив сльози, які котилися мимо його волі.

Прощайте, мої дорогі друзі, прощай лемківський Краю! Я твій син, моя Лемківщино, і поки серце б'ється в моїх грудях — ніколи не забуду Тебе!

Я ще приїду до Вас, і як до матері дитина до тебе, рідна земlichко, припаду та візьму грудочку з собою, нехай мені закрийють нею очі, коли вічним сном засну.

По сторінках "Нашого Слова"...

І В ГУРОВІ Є ЛІЦЕЙ

Гурово-Ілавецьке для немалої частини мешканців цього міста і околиць ототожнюється з "українською школою". Славиться воно "Думкою", що діє при місцевому ліцеї, в якому існують паралельні українські класи.

Від перших днів, коли з'явилися в Гурові-Ілавецькому українці, а як згадують найстарші мешканці міста, то становили вони біля 50% усіх мешканців, почала діяти мистецька самодіяльність, потреба якої тліла в людських серцях. На нові місця поселення люди їхали нерідко в одній свитині, але не без любові до прекрасного, до рідного слова, до ніжної пісні.

В кінці 40-их років у Гурові-Ілавецькому твориться "Думка" — мішаний хор та аматорський театральний гурток. Перші виступи "Думки" у людей вразливих на красу розвіюють стереотипне бачення

Вітмки з "Нашого Слова". Зберігаємо правопис оригіналу. Ред.

українців, хоч, на жаль, не серед усіх. Ще нині в Гурові-Ілавецькому можна почути скептичне — "українська школа", а в самій школі інколи говориться про українську мову — "найважливіший предмет...".

Час не вилікував браку толерантності декого з-поміж наших співмешканців до нас, а разом з тим показав, наскільки частина українців, що поселилася в околицях Гурова, недалеко в своїх стремліннях. З пливом часу частина членів "Думки" поволі почала втрачати духовну потребу працювати для популяризації і збереження рідної культури. Дехто виїжджає з Гурова, щоб верстати у житті нові шляхи, інші спрямовують свої зацікавлення у нове русло: входячи в певні ділові чи товариські кола, починають приховувати чи відходити від свого родоводу. Таким чином "Думка" поволі гасне.

Крім нинішньої "Думки" і ліцею, Гурово-Ілавецьке пишається й тим, що тут почав діяти у шкільному 1951/52 році в початковій школі один з перших у Польщі пунктів навчання української мови.

У 1954 р. до Гурова-Ілавецького приїжджає вчитель Теофіль Щерба. Для нього справою честі було працювати на ниві рідного. Т. Щерба від перших днів перебування в Гурові включається до активної праці, популяризує навчання української мови в ряді шкіл.

Значущою датою в історії українського шкіль-

МАРІЯ ОСТРОМИРА

ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ

Продовження.

ШПИТАЛЬКА МОГИЛОЮ СТАЛА

Командир Хрін хвилювався чомусь. І, як завжди, коли був схвилюваний, ходив сюди й туди та курив цигарку за цигаркою. Покликав до себе Островецького й сказав:

— Так мені важко, Олексю, що не можу знайти собі місця. Невже щось погане має статися? Вночі не можу спати. А як і засну на кілька хвилин, то якісь страшні сни мені сняться... Треба вважати, щоб ворог не наскочив. Я ж здаю собі справу з того, що став якийсь аж по-бабському вразливий, але нічого не вдієш, як найде на тебе такий неспокій.

— Нічого бабського немає в цьому, друже командире. Всі ми сьогодні якісь неспокійні стали. Мають, якесь прочуття...

— Та не будемо ждати аж ворог накриє нас. Зараз же вирушаємо в дорогу. Треба, щоб кількох хлопців скочили до шпитальки та подивились як їм там живеться, ну й доставили їм ті дві свинки, що маємо для них.

І рушили в напрямі села Воля Міхова. А ввечері вернулися хлопці, які ходили відвідувати шпитальку. Принесли сумні вісті: шпиталька зруйнована, з неї тільки дим курився. Стала вона могилою для сімнадцятиох повстанців. Загинули там: д-р Рат, його дружина Дора, дві санітарки — Калина і Пчілка та ранені стрільці і старшини.

Ця шпиталька була найкращою із усіх побудованих досі упівських шпитальних бункрів. Був це власне цілий ряд, получених зі собою, бункрів: операційний, кухонний, два для хворих, мешкальні для лікаря й санітарок і для харчового магазину. Цей шпитальний бункер мав навіть біжучу воду, проведена з потічка, для кухні, операційної залі та для побудованого там виходку.

— Наше сумне прочуття не обдурило нас, друзі, — сказав сумно командир. — Тому ми й спати не могли вночі, а як і заснули на короткий час, то погані сни непокоїли нас. А вони за той час з ворогом змагались. Цілу добу змагались, не здавались, бились

ництва у Польщі та історії шкільництва в Гурові-Ілавецькому є 12 квітня 1968 р. Цим числом датоване розпорядження міністра освіти про створення паралельних класів з українською мовою навчання у місцевому ліцеї.

Коли 1-ого вересня 1968 року в Гурові-Ілавецькому відкривається ліцей з українськими класами, то недавні випускники Київського університету — Теофіль Щерба з дружиною Ольгою — починають вчити у тих же класах не лише українську та російську мову, але й задумуються над розгорненням культурно-освітньої діяльності.

Саме з ініціативи Т. Щерби та Т. Кантора незабаром створюється в ліцеї учнівський колектив "Думка", який є, так би мовити, продовженням традицій, започаткованих художнім колективом Бартошицького педагогічного ліцею, а також відродженням діяльності гурово-ілавецької "Думки".

Учнівський колектив часто концертував, ніс у села та міста краплину пребагатої української культури.

Від заснування українських класів в Гурові-Ілавецькому ліцеї досі закінчило їх біля 300 учнів. Частина з них, продовжувала навчання у вищих школах Ольштина, Гданська, Білостока, Варшави, а навіть вчилася за кордоном.

М. Левицький

ЧИЙ НИКИФОР?

На сторінках краківського тижневика "Жице літерацке" велась дискусія про національну приналежність лемківського мистця Никифора Дровняка, який проживав і творив у Криниці. Микола Сивіцький — автор статті, не заперечуючи заслуг А. Банаса — видавця кількох альбомів-довідників про Никифора, що спричинились до популяризації його мистецьких надбань, мав тільки претензії до того, що в жодній з праць не згадано про національну приналежність мистця. Дискутуючі (а було їх чотирьох) признають авторові рацію, однак, ставлять і своє "але". Статті були поміщені в 33, 37 і 39 номерах тижневика "Жице літерацке" та в 202 номері "Газети Краковскей".

Не буду повторювати висказаного в дискусії за і проти, хочу тільки подати свою думку відносно зауважень Ярослава Зволінського з Кошаліна. Він без жодних аргументів твердить: "Никифор народився на Лемківщині, тому є він лемківської національності. Жодним штучним українцем, ані з народження поляком". З цього способу думання виходить, що уродженець Кашубів чи Підгаля є кашубської чи гуральської національності.

Як довго мало зорієнтовані люди будуть виводити такі дивовижні поняття? В тому моменті прига-

завзято, сподівались, що допомога прийде... А як побачили, що немає допомоги, висадили бункер у повітря. І чому не прийшло мені на думку скоріш вибратись туди — до них? Чому? Завжди оте прокляте "чому" переслідує нас? Чому тільки на нашій землі твориться таке беззаконня? Бож від найдавніших часів, ранених в бою вояків охороняв загально прийнятий закон недоторкальности. На них не сміла піднестися ворожа рука. Шпитальї та всякі інші санпункти — це були посвячені місця, на які не смів упасти ні один ворожий постріл. Тільки на нашій скривавленій землі наші вороги топчуть цей міжнародний закон. У жахливий спосіб вимордовують по бункрах-шпитальках наших ранених, хворих, лікарів, санітарок. А світ мовчить, як заклятий! Якщо вже оці страшні злочини, що від років творяться на нашій землі, не ворущать сумління світу, то, мабуть, світ зовсім не має того сумління. Супроти того, одне тільки залишається нам, друзі — помста на ворогові. І ми виконаємо її!

— І ми виконаємо!... — повторили за командиром дві його сотні.

Моторошним пошумом понеслись по лісу ці притишені, проте — жахом проймаючі слова, наче відгомін грізних слів командира.

* *
*

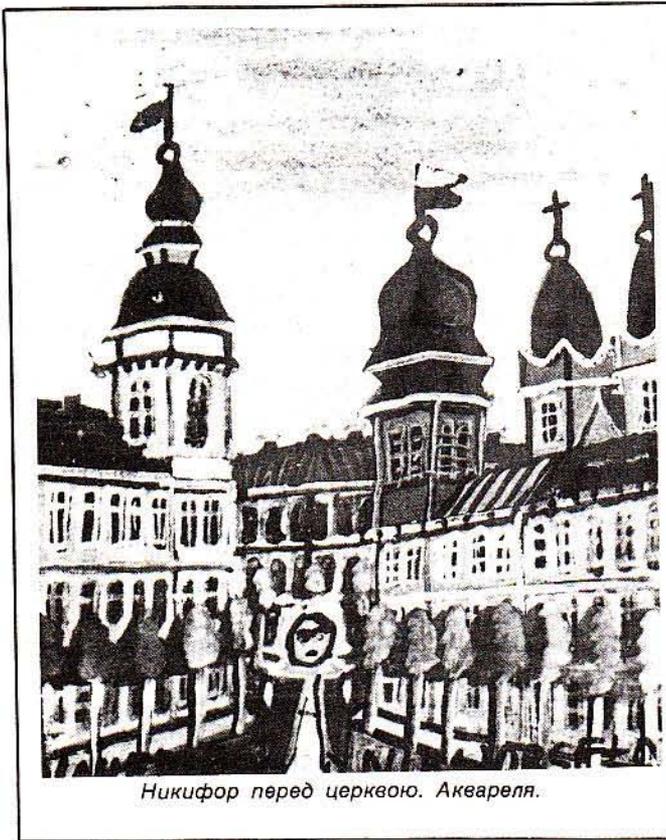
Деякі села, через які переходили повстанці, були спалені і люди мешкали в землянках, бо поляки не дозволяли будувати хат. Люди, хоч і самі бідні були, проте радо вітали повстанців і гостили чим хто міг.

Командир Хрін мав якісь свої пляни, яких нікому не зраджував. Обидві свої сотні поділив на дві групи. Перша група, якою він сам проводив, мала діяти на правому березі Ослави, тоді, як друга група під проводом чотового Граня — на лівому. К-р Стах, який командував другою сотнею, був хворий — йому відновилися рани. Тому то к-р Хрін віддав провід другої групи чот. Граневі.

Почалися великі облави. Поляки кинули велику силу війська — хотіли за всяку ціну знищити повстанські сотні. Щоб змити ворога, к-р Хрін і поділив своє військо на дві групи, що мали діяти окремо.

Друга група, крім менших сутичок, не мала більших боїв. Зате першій групі довелося зводити раз-у-раз бої з великими відділами польського війська. А як почалися великі облави, к-р Хрін перекинувся зі своєю групою в Лупківські ліси. Там, 18-го березня окружили їх большевицькі спец-групи та дивізія польського війська. Страшний це був бій! Пекельний шум і клекіт нісся Лупківськими лісами, а в містах Сяноці, Загір'ю і Ліську гуділи на сполох фабричні гудки. Всі поляки, які тільки могли володіти зброєю, бігли на допомогу.

Тричі проривався з оточення командир Хрін зі

Никифор перед церквою. Аквареля.

своєю групою, проте важко було пробитись. Щойно підступом вирятував групу від розгрому. Як проривались біля поляків, впало запитання: "Кто ідзе?" Тоді командир Хрін відповів: "Свої. Зачекає там на гуже! Повстаньцув юж нема — поуцекалі!" І так щасливо вийшли з оточення.

Поляки мали кількадесят убитих і багато ранених. У групі к-ра Хріна було трьох убитих, а ранених — одинадцять. Чимало хлопців відзначилось у тому великому бою — і старшини, і підстаршини, і стрільці — від командира Хріна починаючи, а на п'ятнадцятирічному розвідникові Петрикові скінчивши. Та неперевершеним героєм того бою був кулеметник Сосна. Він, ранений, залишився на полі бою й безнастанним вогнем прикривав прорив цілої групи. Поляки довго вовтузились, і таки не перемогли завзятого кулеметника. Як почали ближче підходити до нього — він розірвав себе гранатою.

Група була врятована. Проривались через село Лукове. Повибігали люди. Жінки, дівчата, діти біли за військом, подавали молоко, хліб. Старі бабусі стояли при дорозі, втирали сльози, що раз-у-раз котились їм з очей. Вони довго дивились за своїм рідним військом та услід йому робили знаки хреста в повітрі.

ЧАС ВІДПЛАТИ ПРИЙШОВ

Командир Хрін нетерпеливився. Згідно з договором, чотовий Грань давно вже повинен би бути з

дуються мені часи, коли німецький окупант, згідно з принципом "діли і пануй" придумав поняття "гураленфольк" як національну окремість для закопанських і довколишніх гуралів. Знайшлися тоді одиниці, які пішли на слова пропаганди в заміну за деякі привілеї. Є ще деякі люди, які рішають за нас про нашу національну приналежність. Не підлягає сумніву і дискусії, що Никифлю Дровняк був українського походження. З уваги на місце проживання, його праці на закордонних виставках представляли мистецтво Польщі.

У дискусії деякі звертали увагу на можливість впливу польських мистецьких течій на творчість Никифора. Тут треба міцно підкреслити, що **Никифор мав свій типовий мистецький стиль і не мав потреби позичати чужих напрямків.** Його творчість спиралась на чисто церковному стилі іконопису, який також належить до української культури.

М. Юськів

З ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ ОСТРУДИ

Острудщина в шістдесятих роках була одним із кращих центрів уескатівської діяльності в Польщі. Навколишнє українське населення це в більшості хлібороби. В промені 20 км від Оструди знаходились українські осередки, такі, як: Беднарка, Лодзі-

другою групою, проте він не приходив.

А чотовий Грань справді не спішився. Вже спочатку березня підійшов був зі своєю групою до села Ослави та як побачив, що саме почали топитись сніги і ріка Ослава зашуміла повинно, зупинився. Треба би було переходити по пахи у воді, а він чомусь не зважився. Та як стопились сніги і вода в Ославі прошуміла, тоді щойно чот. Грань наказав своїй групі переправитись на правий берег ріки. Переправились і заквартирували на Хрищатій. Туди й прийшли кур'єри від командира Хріна з наказом: негайно приєднатися до нього біля села Суковатого. Тож нічого дивного, що коли довідались про те стрільці, чистили зброю та одяг. Одним словом — приготувались до зустрічі з командиром.

Група чот. Граня вирушила згідно наказу й прибула на вказане місце. Зустріч відбулась на лісовій поляні. Командир Хрін привітав стрільців чемно, як завжди. Ні одним словом не висказав свого невдоволення із-за того, що вони забарились, не прийшли в назначеному часі. Вкінці заявив:

— Завтра, друзі, будьте готові до бою! Прийшов час відплати ворогові за нашу шпитальку — час помсти за тих наших друзів, що там згинули!

Після закінчення зустрічі, командир покликав чотового Граня на окрему розмову.

Вернувся чот. Грань з тієї розмови не дуже-то пишний. Сидів задуманий під сосною і курив.

— А може і ви, друже, закурите? — звернувся до

говр, Острів, Гіль, Бесаль, Решки, Звежево, Мицини. Молодь післявоєнних часів, вихована ще в традиції "Просвіти", привезла сюди з собою організаційне знання, велику любов до своєї культури, природні музичні здібності. Світлиця, яку відкрито після 1956 року, дала можливість визволити потенціальні можливості бадьорих дівчат і хлопців. Світлиця при підприємстві ПКС була місцем відродження свого "я". Студенти-українці з Острудської вчительської студії чимало вносили в працю-гуртка. Не було б великих успіхів, коли б не присутність в Оструді: Є. Могили — відомого уєаскатівського діяча, П. Кантора — довоєнного диригента церковних хорів, Є. Ноєк — керівника місцевого Будинку культури, людини великого серця. Не було б у світлиці приємної атмосфери, коли б не сестри М. М. Лучак, І. Дмитерко, К. Горлайчук, В. Ходань та інші віддані громадській роботі. Почесні грамоти, знімки — це пам'ятки з минулого.

Численні виступи перед українською і польською публіками, виступи на Центральних обжинках у Варшаві, участь в Центральному огляді національних меншостей. Це великий культурний вклад українського населення в загальні досягнення регіону.

Історія острудської світлиці та інших центрів української культури, вимагає окремого опрацювання, запису в наше минуле, бо як говорить старе при-

Островерха, який переходив саме коло нього. — Сідайте біля мене! Що це з вами? Все ще хворієте?

— Дякую, друже чотовий! Гарячка все ще не покидає мене, але, думаю, що завтра вже зможу йти до бою.

— Куди там воювати хворій людині! А жаль, що вас не буде! Хоч і кажуть, що без одного Василя, обійдеться весілля, ну, але таких, як ви, небагато і вас таки буде бракувати в бою.

— Не знаєте, друже чотовий, куди то командир думає вдарити.

— Не знаю, не казав. Казав тільки, куди перше хотів ударити, а ми спізнались і тим самим перекреслили його пляни. Говорив ніби спокійно, проте видно було, що в душі у нього кипіло. А знаєте, які пляни були в нього? Знищити сто шибів у копальнях в селі Мокрому, розбити станицю "Служби Охрони Колейовой" в селі Чашині та гарнізон у Великополі. А була до цього добра нагода: весняна повинь відтяла була і копальні, і станицю, і гарнізон від Загір'я і Сянока — ніхто звідтіля не прийшов би на допомогу. Без нас "старий" не хотів нічого починати — весь час ждав на наш прихід. А ми забарились, не прийшли...

І чот. Грань замовк. В одній руці тримав цигарку, а другою раз-у-раз поправляв на голові свою шапку-петлюрівку. Роздумував над словами командира і було йому невимовно прикро. Хай би був уже командир підніс бодай голос і викричав йому просто в об-

*Редакція і Адміністрація
журналу "Лемківщина"
бажають всім читачам
радісних і щасливих
Свят Христового Воскресіння
та сердечно вітають Вас радісним*

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

слів'я: "Що напишеш пером, того не витягнеш во-лом".

Минули роки, змінилась структура і кількість українського населення на Острудщині. Колись активні люди переїхали в інші регіони країни, деякі з них припинили свою діяльність, постаріли, відійшли у вічність. Сьогодні світлиця знаходиться в іншому місці. Годі її знайти, бо міститься у підвалі. Чергову таблицю з написом "УСКТ" знищили злі люди. Незалежно від тих умов, українська, сьогодні нечисленна громада, продовжує життя у світлиці.

личчя: "Та який ти чотовий і як можеш командувати стрільцями, як ти сам не виконуєш наказу?! Через тебе то всі мої пляни пішли внівець!" А він нічого!.. Сказав тільки, які саме його пляни перекручені — це й усе. Та найдужче пекло чот. Граня те, що він навіть не мав причини відворкувати, що було його звичкою. Бо і як же?! Знав, що завинив, а командир навіть не сказав йому цього. Як же відворкувати? Одним словом — усе пішло шкереберть.

А командир Хрін рад був, що чот. Грань прийшов нарешті зі своєю групою. Хоч попередні його пляни пішли внівець, зате у нього був новий плян і йому чимало залежало на тому, щоб цей плян удався. Його група була надто виснажена безнастанними боями, зате група чот. Граня трималась набагато краще. І це давало надії на успішне виконання плану.

Всю ніч не спав командир. Схвильований ходив сюди й туди по поляні й безнастанно курив. Передумував все наново оті вісті, що отримав від розвідників. Йому треба було зробити наскок на головний шлях, що йде через ліську землю. Найдогідніше було зробити засідку на відтинку Балигород—Тісна. Щоб тільки не спізнитись! А вийти заскоро теж не добре, бо довкола поляки пруть облавою. Треба ж використати догідну мить. Та невже знаєш, яка саме мить відповідна? Невже знаєш? В голові шуміло від навалу думок, а ноги автоматично міряли лісову галявину, не знати уже котрий раз.

Продовження буде

СПОМИНИ СТАРОГО ЛЕМКА

Вступ

Був теплий осінній вечір.

Сонце перехилилось уже на спочинок. Його золотисті проміння полискувались по листочках старої яблуні. Легенький вітер збиточно колихав її галузями. Ми, мій господар дому і я, сиділи в невеличкому садку. Романтичний настрій багатоколірної осені дихав у воздуху. Згадуючи думкою проминулі весняні дні, ми споглядали на листя дерев, що поволі трапили свою живучість і в останніх осінніх хвиликах красувались надзвичайним чаром. Бо ось невидимий артист-малляр перекрашував їх з зелених на жовті, або на темно бурі, а навіть і червоні як кров. На правду, осінь вбиралась в найкращу одіж.

Мій господар, старий лемко, впивався цею красою природи. Зір його стрілами думок пробивав даль... На погідному його старенькому лиці ясніла стрічка вдівілля, а на легенько зложених губах застигла тиха усмішка... Переживав він свої думки. І я не перебивав йому думок, не полохав йому дрімливого настрою.

Зчасом він сам збудиться з задуми. Поглянувши на мене промовив: — "Вибачте, пане, мою химерну поведінку. Я, бачите, люблю осінній час. Природа від першого менту радісного життя на весні пригтовляється до повільного зимового спокою, так і я, згадуючи пережиті весняні дні, пригтовляюсь до своєї зими..."

— "Ну а тепер зачнім з кінця. Ви питали мене про Лемківщину. Ваш запит був, чому я так цікавлюсь Лемківщиною, її мешканцями та її недолею. Якщо є в Вас довга терпелівість, так прошу, слухайте. Я згадую те все й тому, що читав деякі видання про Лемківщину, в яких описуються деякі події з лемківського життя і дається кредит деяким людям заслуженим у праці над просвіченням Лемківщини, однак забувають про тих малих перших піонерів на Лемківщині, які клали підвалини для майбутнього поступу, що його могли пізніше реалізувати пізніші працівники..." "Головне, пропущено роки 1902 по р. 1914..."

І старий Лемко почав розказувати про свої переживання від хлоп'ячих літ аж до часів першої світової війни.

І ці його спогади стали основою тих наших споминів про лемків і Лемківщину.

Старий Лемко розказує

Давно це діялось. І що діялось я радий би зібрати і дати моему народові, як квітку вдячності.

А було це тоді, коли хлоп'ячими ніжками видоп-

тував я стежки по зелених загородах та вганяв з ровесниками по квітчастих луках або, вслуханий у веселий спів пташині, блукав я по крутих лабіринтах багатих лісів на дорогій мені Лемківщині.

Хоч я родився тут, на землі Вашингтона, я тісно зрісся з лемківською землею, бо там я перевів свої безжурні хлоп'ячі літа серед науки, розваги і праці.

Згадую ті часи тому, бо від тоді почали творитися в моему серці проблески любови до українського народу. Полюбив я лемківську землю і її працюючих жителів, яких я раніше і не знав. Хоч ходив в Америці до української парафіяльної школи і співав у церковному хорі, я не міг ще тоді розуміти душі української, ані серця. Лемківщина і її жителі зродили в мені любов до України.

І ось, під цю пору, коли вже сивий волос оздоблює мою голову та ще й тут, далеко від зеленої Лемківщини, я намагаюсь пов'язати прорвані судьбою нитки юних днів і вимережати з них картину минулих літ. Наново переживаю перецвілі вже давно юні дні, як оповитий мріями в час вечірніх сумерків роздумую над своєю молодістю. І знов перші мої переживання вражіння з'являються тоненькими нитками — золотистими та срібленими, а то й несхвितним павутинням, — що їх вітри розвіяли в безвістя. Приходять до пам'яті моменти, що стали підставою грядучих днів мого життя.

І так з них виткана картина розвивається з перших днів хлоп'ячих, пережитих в Америці над Гудсоном рікою.

Над Гудсоном

Наче крізь густу мряку хлоп'ячих днів бачу, як стоїть старенька дерев'яна церковця на "горах", недалеко Пенсильвенійської Залізнодорожної Лінії в Джерзі Сіті.

Тут у церковній залі відбувалась вечірня українська школа. Вчив нас тоді бл.п. вже Микола Підсадочний. Пригадую собі з-поміж усіх своїх ровесників двох братів Криницьких і двох братів Сандовичів. Вони ясно осталися у моїй пам'яті, бо здається були так живі і збиточні як і я. Разом, малолітні ще, ми співали в церковному хорі і брали участь у театральних виставах. Дошкільні опісля і шкільні та вакаційні дні стають мені живо перед очима, бо багато тоді ми разом пережили й лиха наварили. Дружба наша була задокументована багатьома випадками. Наші виборки часто спричинювали прикрість а то й страх нашим батькам, а нам, спеціально мені, прислужувались до "березової кашки" так у школі, як і дома від

Як в просторі вітри грають
і безстримно в даль сягають
легкі хмари розганяють,
щоби сонця тепле світло
землю рідну та пригріло
і життям новим вкрасило,

А в долині ріки бистрі,
скоротечні і бурхливі,
розгульні, як моря хвилі
заливають рясні ниви
та й зелені долини
мулом і болотом їх прикрили.

Так і думи, сни і мрії,
хоч здається чарівливі,
що в душі на дні зродились —
раз потужні, раз безсилі
в світ широкий вилітають,
волі-долі в них шукають,

Так знов діла наші кволі
у низу та на роздолі
нову хату не збудують,
підвалини лиш зруйнують,
що на них батьки віками
храм майбутнє будували.

Не у думках, не у мріях,
ані в снах, що родить місяць,
але в праці і завзятті,
у науці і посвяті
міць кайданів розбивати,
долю краю будувати,

Щоб унукам молоденьким
путь прокласти їм рівненьку,
щоб по ній все поступали,
до мети всі прямували,
любов серця, ума силу
для народу теж відкрили.

мойого батенька. Пам'ятаю як сьогодні, як батенько, вичісуючи штанята, проказували десять Божих заповідей, а опісля веліли чемненько клячати в кутику. За тим слідувала лекція. Треба було читати "Буквар", або "Свободу". Мимо цього всього не лиш цікавими, але і дорогоцінними є ті дні для мене, бо вони пригадують мені перші дні мого духового росту і усвідомлення характеру, без огляду на те, чи доброго, чи злого.

Пригадую собі, як ходили ми над "канал" приглядатись, як віслюки-муляки тягли баржі, або як купались у тому же каналі, чи рибу ловили. Два випадки ясно стоять перед очима ще й сьогодні.

Раз у неділю купались старші хлопці в тому же каналі. Усі скакали коміть головою в воду, то я теж скочив. Лише з цією різницею, що вони випливали на верх, а я як скочив так і не випливав уже. Настрошили хлопці і котрийсь з них почав кричати, що я в воду скочив. І один з наших старших хлопців — здається Бабяк — скочив у воду і витягнув мене за чуба з обіймів смерті.

Другий випадок пригадую собі такий:

Пішли ми одного разу літом, всі три на той же канал ловити рибу. З дротянок, що з них роблять сітки до вікон проти комарів, зробили ми "саки", напхали в них окрушини хліба, внурили в воду, а самі, щоби не нудитись, порохдягались тай шубовст у воду. І ні один з нас не вмів пливати. Край берега вода була мілка, неглибока, я побрив подальше від берега. Я ходив по дні, удаючи що пливаю, але як стратив під ногами твердий ґрунт, я почав тонути. Тоді мої друзі теж вирятували мене від утоплення. Гриць Сандович, вчепився одною рукою за лавку — (тоді ще були лавки вздовж берега), а другу руку простягнув Тимкові Криницькому, що був вищий і довші в него були руки, а на мене оба кричали, щоб стояв на місці та щоб простягнув до Тимка свою руку. Тимко вхо-

пив мою руку і так притягнули вони мене до берега. Холоднокровність і бистрість ума обох хлопців-побратимів вирятували мене вдруге від смерті.

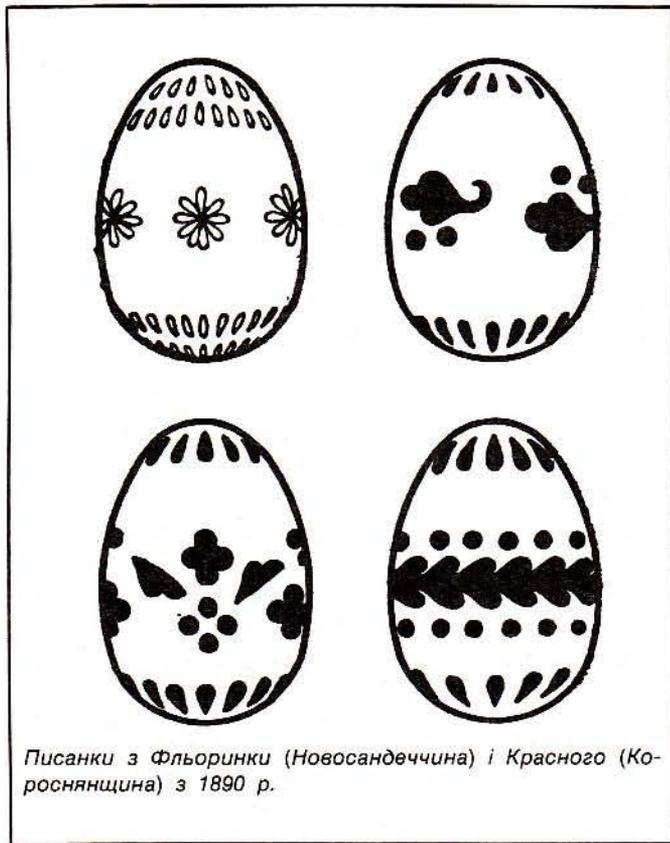
Хоч збиточні, але зате й веселі були ці дні.

В американській школі бувало різно.

Кажуть, що не зле вчився, зате непосидючий був як сам чортик. Виробляв великі збитки. Бували дні, що вчителька давала нам читати окремі читаночки, цікаві для дітей тим, що в них були описи звірят та пташків. Як на мене припала черга читати, так я наслідував цього звіря, про якого була історія. Як собака, так я побривував по собачому, як качка, так квакав, і т.п. Учителька, хоч і сама під носом підсміхувалася разом із дітьми, часто карала мене. А найбільшою карою було принести батьковій нотатку від учительки. А батенько вже й не простив.

Іншим разом, бувало, візьму татові підв'язки на рукави сорочок (їх тепер вже не носять), натягну на свої руки), а до того ще візьму батьків ковнірець твердо викрохмалений і так вбраний "спацерував" собі перед клясою. Вислід? Завжди такий самий. Нотатка до батенька і відомий вже "фіналь".

Кара карою, і збитки збитками, і вони ніяк не переводилися. Вже й вчительці було того забагато. Карала мене різними способами. Один спосіб кари був найкращий і я його дуже любив. Здається на початку третьої класи вчителька мене карала тим, що веліла мені сидіти між дівчатами. І як раз садовила мене коло одної дуже статочної і доброї дівчинки-учениці. Учителька хотіла мене завстидати. Але нещастя було те, що ця дівчинка була гарна, як янгол. Була, здається німецького роду; чиста бльондинка, з довгими кучерами, звиненими в довгі тутки, личка в неї чисті і рум'яні, очі сині як небо. Так я і навмисне "стругав збитки", щоби вчителька покарала мене тим, щоб веліла сидіти обіч цієї дівчинки. Ніврочком не дурний собі лемко з мене був. Але, на жаль, учи-

Писанки з Фльоринки (Новосандеґчина) і Красноґо (Короснянщина) з 1890 р.

телька зрозуміла мою "філософію" і дала мені кару найбільшу за всі, а саме ту, що вже більше не садвила мене обік цієї дівчинки.

Ми діти любили і час зимовий. Надзвичайно милий був для нас "Вечір Св. Николая". Тоді ми і на сцені грали, а також діставали гарні подарунки від Св. Николая. Хто був збиточний так як я, на примір, то діставав "різки" від поганого чортика.

Час Різдвяних Свят мав свій особливий чар. Не розумів я тоді ще того святочного настрою чи традиційної "коляди", але я дуже любив цей час. Зраня, ще далеко до схід сонця, йшли ми в церкву. В церкві народу повно-повнісінько. Ладан і запах горючих свічок, чісник покроплений горілкою та випар людського поту змішувалися в одну мряку, через котру світло лампад і свічок з трудом передиралось. Ніхто не звертав на те уваги. Всіх очі були звернені там на перід, до святого престола.

Вийшовши з церкви пішли ми зараз з колядою. І тоді великою подією було для нас те, що люди приносили нас радо в свої святочно прибрані і чисті хати та обдаровували нас цукерками, тісточками яблужками і іншими ласощами, а навіть і блискучими 10-центовими монетами, "даймами". Ніколи не давали менше. А "дайм" тоді багато значив.

Щедрий і добрий був наш Лемко. В цей спосіб може хотів він навчити і нас, дітей, любити старокраєві обряди і звичаї, нас своїх дітей, будучих на-

слідків свого імені, маєтку і духового надбання.

Незабутні є ті дні, коли в літі братство свв. апостолів Петра й Павла, відділ "Руського (тепер Українського) Народного Союзу" уряджувало веселі і гучні пікніки в одному парку недалеко Пассейку чи Патерсону. Братчики, бувало, вбрані в свої однострої і з лентами через плече гордо маршували вулицями і дорогою, що вела до парку. Попереду йшла голосна "банда" і вигравала крикливі марші. Очевидно, що ми наймолодші маршували вперед "банди". Без нас не могла відбутися ніяка парада ані пікнік, чи навіть весілля. Жіноцтво звичайно їхало до парку на пікнік у відкритих трамваях. І так до пізнього вечера всі гучно забавлялися. Як звичайно не обійшлося і без "файту".

А вигривали на кожному пікніку звичайно кома-рі, що аж під шкуру кусали...

За порадою бл.п. о. Миколи Підгорецького, пароха церкви Св. Апп. Петра і Павла, в Джерзі Ситі, Н.Дж., віддали мене батьки на науку до "старого краю". Що це таке "старий край", я тоді не знав і не здавав собі справи з того, яке вражіння він на мене зробить, або яке п'ятно на моїй душі витисне.

У день від'їзду мама і я всіли на великий пароплав. Батько лишився в Америці, щоб ще заробити дещо гроша, щоб стало на науку і на допомогу в господарстві в дома. Це була загальна думка в усіх, хто думав про поворот на рідні землі.

Ось те пригадую собі: великий пароплав з двома коминами. Я й боявся зпершу до него всідати. Здається, був це німецький пароплав Кайзер Вільгельм II.

На пароплаві я скоро заприятелював з матросами. Любив гуляти і галасувати на "деку" у самому носі пароплава, та й любив приглядатися, як пароплав своїм "носом" поров "груди" широченного моря, а воно аж пінилося, наче зі злості, та густим дощем скроплювало мене цілого і дек. Матроси дозволяли мені бавитися з малпою, що була на пароплаві. І до такого нераз доходило, що матроси, а то й пасажири не знали з кого більше сміятися, з малпи, чи з мене. Така весела й безжурна хлоп'яча натура, що тоді навіть і почуття страху загубив. Одне засмучувало мене, а саме, що матуся слабували на морську слабкість і через увесь час нашої плавби не могла нічого їсти, хіба чорний хліб, а на біль голови брала оклади з оцту. Кухарі були добрі і давали мені все, що тільки могли для моєї матусі.

Плавба скоро скінчилася. Ми "задокували" в Гамбурґу, в Німеччині. Звідтіля залізницею їхали й їхали, здавалось без кінця, аж приїхали до містечка Горлиці, на Лемківщині. З Горлиць привезли нас на санях до села Гладішів дідусь по батькові, Данило. Був тоді місяць березень. Зима ще стояла в горах. Нічого не бачив я тоді. Пригадую, що їхали через високу гору, що назвали її Маґура, і ліс був побілений густим блискучим снігом, наче широкою ска-

Закінчення на ст. 25

ПРОШУ О СЛОВО, ХОЧУ ПОВІСТИ*...

Душатин. Є таке село в бувшому Сяніцькому повіті. Невелике за розміром, розположене в тіснині гірських пасем карпатського Бескиду, на березі річки Ослави, що впадає до Сяну.

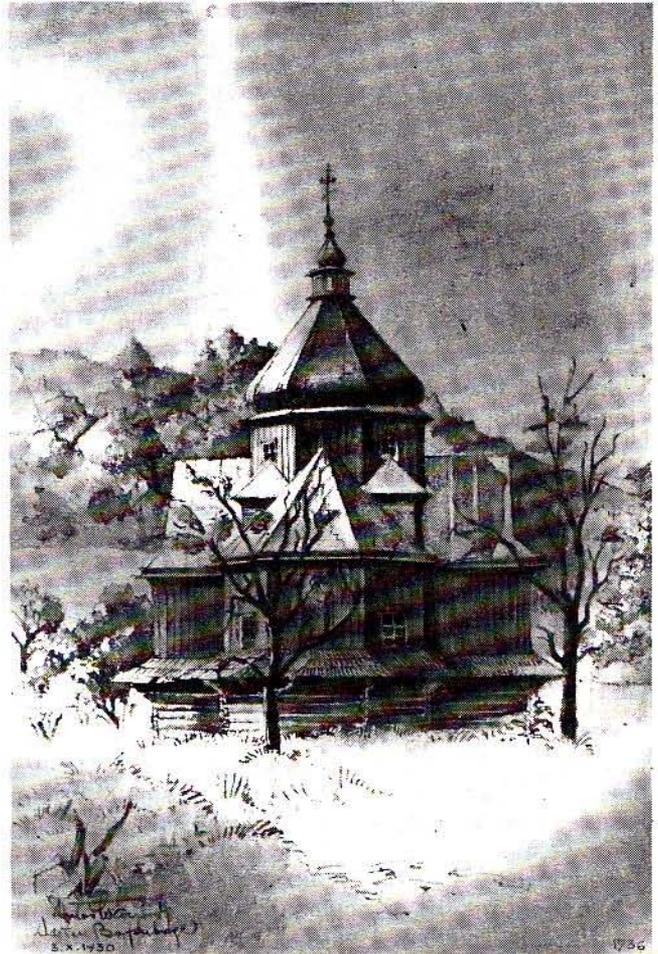
Душатин — то моє рідне село, колиска мого дитинства. Тут прожив я дев'ять років. Село має свою давню історію. В пам'яті старшого покоління існують перекази, що назва села походить від того, що в період татарських наскоків невеличке поселення в долині ріки Ослави було зовсім знищене, а всі люди були вирізані, вратувався тільки один чоловік, що сховався під плотом (душа під тином). Трупів татари склали в купи і спалили їх як дерева на лузі в долині Ослави біля границі з селом Миковим. Цей луг і зараз зветься Пікарки.

Перші писемні згадки, що збереглися, стверджують, що і село першоначальну назву мало Пекарки, а згодом від назви потічка і пішла назва Душатин. Згідно з Йосифінською (1788 р) і францисканською (1820 р.) метриками, а також напередодні переселення (1946 рік) в селі проживали гасди з прізвищами Душатинський.

Село було невелике, всього 31 хат (1945 рік). Поля було мало, зато дітей добавлялося щороку більше і більше, а поле треба поміж ними ділити. В гасдівках, в яких шнури ґрунту були дуже вузькі і не було вже що і ділити, діти по одному втікали до Америки, Канади або в інші країни шукаючи кращої долі. Найбільше їх емігрувало в міжвоєнній часі. Хоч і кращої долі мало хто там і знаходив, але й до своїх хат мало хто вертався, бо не було до чого. Тільки тим можна це пояснити, що земляки з мого села є в Америці, Англії, Франції...

Хоч і вузькі були ті шнури ґрунту, але тяжко працював нарід на тій землиці і в лісах. Не одна кропля соленого поту впала з людського чола на ту кам'янисту малоплідну землю, щоби заробити той святій і дорогий кожному лемкові кусок вівсяного хліба, якого не завжди вистачало в переднівок.

Тяжка праця робила гасдів поважними, жиливими, здебільшого повільної вдачі. Поклавши набиту тютюном файку в зуби, хлопці немов розмірковували, чи правильно приймає то чи інше рішення, щоби не схибнути. Бідність заставляла бути ощадливим, по десять разів зважувати свої задуми і поступки, висповідатися самому перед собою, перебрати в пам'яті нагромаджений власний і почутий від батька і діда досвід. Ніколи в питаннях гасдівки, ґрунту, коней не радилась зі своїми жінками, щоби не викликати на

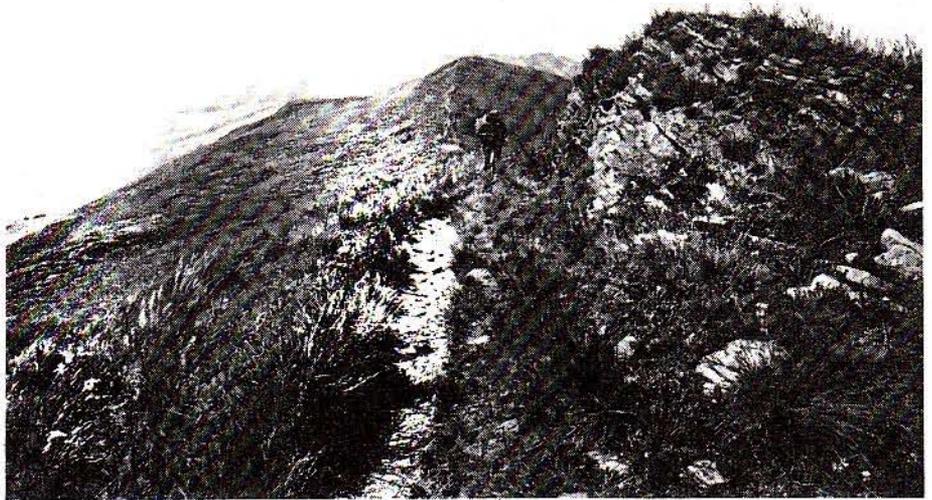
Антін Варивода. Церква в с. Душатин, сяніцького повіту, збуд. у 1736 році.

себе ганьбу і насмішки других гасдів. Тим самим кожен гасда стверджував себе яко голова цілої родини. Спроби жінки втрутитись в хлопські роздуми насакаували на обурення і хлопську зверхність над жінкою. В таких випадках вона неминуче почула: "Маєш свої горці і там собі давай раду!"

Вбиралися своєрідно. Хлопці ходили в колочаних споднях і такій сорочці з саморобного полотна. Обувалися в ходяки, рідко в черевики. Святочна ноша (пюда) була краща: вузькі холошні з білого саморобного сукна, блюза і чорний куртак або довга чуганя. На голові капелюх або сукняна шапка, на ногах — ходяки, здіти поверх онучі обмотаної довгою зсуканою вовняною ниткою, що звалась волокою.

Гасдині мали чепец, який покривався білою або

Зберігаємо правопис оригіналу. Ред.

В дорозі на Полонину.

ясноквітчастою хусткою. Одівались у широкі і довгі спідниці, прикрашені фарбітками і стяжками. Спідниці шилися з легкого купчого полотна різних кольорів із збираними (плісе) і мали назву "літник". Носили прилеглий до стану лайбик, прикрашений орнаментом вишивки і пацюрок і світлячих дрібних бляшок. Під лайбиком була вишита біла блюзка, яка звалась "чахлик". На ноги здівали жовті черевики на високих зап'ятках з підковами, з високими холявками, що застрочувалися довгими шнурівками. Скірні (чоботи) зустрічались в хлопській і жіночій ноші рідше, їх носили більш заможні діти.

Хоч газдині були принижені перед газдами, зато в роботі того не відчувалось. Вони нарівні з хлопами працювали на ґрунті. В їх обов'язки входило мочіння і отіпання на терлиці конопель і лону, вичасування прядива, прядіння на прядках, змотування ниток на саморобних мотальницях, другання ниток, виготовлення полотна на кроснах (саморобних ткацьких варстатах). Пошиття і ремонт одягу, приготування їжі, випікання хліба, прання лахів, виготовлення бринзи і масла, доіння корів, обхід грядок, як і сотня інших робіт, входили в обов'язки газдинь.

Тяглись лемки до знань, але мало хто їх осягав, бо соціальні умови цього не дозволяли. Знання передавались з покоління в покоління і тому серед моїх краян є чимало різьбарів по дереву, майстрів по обробці каменю, заліза, неповторних столярів, самоосвітніх музикантів. Широке розповсюдження мало ткацтво, обробка скори (шкіри), виготовлення сукна.

Доля душатинців змінилася в 1946 році, коли переважна більшість їх була переселена в Зборівський район на Тернопільщині. Тут вони довго ждали повернення в свої краї, а з часом змирилися і знайшли свою другу вітчизну. Молодому поколінню сьогодні і не здається, що вони походять з Лемківщини. Багато лемків поріднилися з місцевими жителями, посту-

щині. Тут вони довго ждали повернення в свої краї, а з часом змирилися і знайшли свою другу Вітчизну. Молодому поколінню сьогодні і не здається, що вони походять з Лемківщини. Багато лемків поріднилися з місцевими жителями, поступово втрачають свою мову, культуру, обряди, звичаї, ношу. Тут в Озерні відійшли в минувшину або просто скажемо померли такі газди: Василь Сливка, Фицьо Цап, Седор і його син Іван Пенгрин, брати Гриць і Ваньо Карнафель, Іван Пенгрин, Марко Жеребний. Тяжка праця на той кусок насущного хліба зігнула їх перед часу і спровадила до землі в молодих літах.

А село Душатин після переселення зруйноване. Живе там декілька родин, зберіглася назва села. Відвідав я його у 60-х роках два рази. Знайшов я кожний пляц з-під зруйнованих хат. По зарослому будаками і полином ґруннику впізнав я місця, де стояла батькова хата. Серце мені стиснулось. Перед очима побачив я виблискуваний на сонці дощаний шалюнок хати, високий підмурівок і сходи на ганок, вхід до пивниці, розмальовані вугла хатки, студню посеред обори, шопу, дровитню. Але нічого того не було, тільки одна кривульчата дорога вгорі селом ще не заросла будяками. Привикнувши довгий час до рівнин Тернопільщини, моє село видавалось мені таким малим і вузьким, немов скоротилось як лах по праню. Рідним і близьким видався мені потічок за хатою зі знайомими водоспадами і калубанями, що так як і колись з гуркотом ніс свої води до більшого потічка, а той до Ослави. Висохла на лузі ропа, розібрана вже колейка. Тільки одні гори Розтука і Чартежих, Дибря і Чупканя, Вирх і Ясинович, так само як і колись підпирає видимий кусок синього неба. Так як і колись привітно всміхається сонце кожному туристу. І я почув себе таким щасливим, що знов зустрівся з рідними краєвидами, з часткою залишеної душі в тому далекому і забутому краю.

Михайло Пенгрин

У КОМАНЧІ БУДУЮТЬ ЦЕРКВУ

Як вже інформовано (див. Лемківщина ч. 3 (1985), ст. 6, "Друга пастирська подорож Архiepіскопа Мирослава до Польщі") в селі Команча, сяніцького повіту вірні будують українську греко-католицьку церкву. На знімку, (листопад 1985 р.) яку прислано до Редакції — загальний вид на будову. Фундаменти та долішня мурована частина церкви вже готові. При будові працюють всі: навіть жінки носять відрами пісок...

Світлив: П.П.

НАША ЦЕРКВА — ЦЕ НАЙМОГУТНІША ТВЕРДИНЯ

"Наша Церква — це наймогутніша твердиня, що в ній можна зберегти все наше релігійне й моральне добро, всі наші зв'язки з рідною традицією. Вона є тим могутнім пам'ятником нашої високої культури, що її ми принесли зі собою на чужину; вона боронить слави й чести українського Імени перед напастями тих усіх, що їх в очі коле само існування українського племені".

Кир Іван Бучко, Архiepіскоп

(із передмови до книжки проф. Степана Шаха "О. Маркіян Шашкевич та Галицьке відродження").

3 передвоєнних документів

Звернення до української громади в Америці

Сянік, дня 15 жовтня, 1937.

Ч. 234/37.

Громадяни!

У нашій діяльності з р. 1937 звернули ми увагу на організацію кружків "Рідної Школи" по громадах нашого району, то ж у повітах: Сянік, Коросно, Березів і Ряшів. Тепер остає під нашою опікою 12 кружків, а саме у: Сяноці, Чертижі, Прусіку, Завадці Романівській "на Абрамовій", Варі, Туринським, Коста-

рівцях, Збоїськах, Морохові, Мокрім, Бонарівці і Явірнику коло Команчі. Кружків за мало. Є ще багато громад, які не мають ніяких українських установ, мимо того важко є спонукати їх до основання якої-небудь освітньої чи господарської установи. Ми все накликаємо і заохочуємо їх до того. Треба однак, щоби і Ви у своїх листах заохочували їх, щоби оснували у себе кружки "Рідної Школи". Тоді наша праця піде легше, бо з Вашим голосом числяться тутешні громадяни.

Для народнього читання удержуємо 29 бібліо-

З Архіву В.Л.

ФОНД ДОПОМОГИ

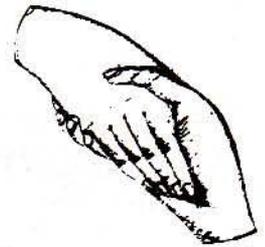
при КУ ООЛ в Америці

за час 1-го грудня 1985 р. до 1-го лютого 1986 р.

пожертви склали:

Крайова Управа ООЛ	1,000.00 дол.
3-й Відділ ООЛ, Пассейк, Н.Дж.	500.00 дол.
Іван Радь, в імені св.п. Андрія Радь	500.00 дол.
2-ий Відділ ООЛ, Йонкерс, Н.Й.	400.00 дол.
5-ий Відділ ООЛ, Ірвінгтон, Н.Дж.	300.00 дол.
Укр. Кат. Церква свв. Петра і Павла, Джерзі Ситі, Н.Дж.	250.00 дол.
1-ий Відділ ООЛ, Нью-Йорк, Н.Й.	100.00 дол.
7-ий Відділ ООЛ, Джерзі Ситі, Н.Дж.	100.00 дол.
Іван Хомко, Пассейк, Н.Дж.	100.00 дол.
В рубриці "В пам'ять"	459.00 дол.

Разом: 3709.00 дол.

Вшановуючи пам'ять св. п. Йоанни Гресь, на Допомоговий Фонд склали:

25.00 дол.: А. і Є. Перун

По 20.00 дол.: В. Гаргай, Ст. і М. Дупляк, М. Кош, Р. і Б. Гира, П. і А. Гресь, С. Спаяк, І. Гресь

15.00 дол.: С. і Х. Гира

По 10.00 дол.: І. Хомко, А. і М. Тиньо, Ю. Гира, С. Буранич, Ст. Косцьолек, В. Зельонка, М. Кузик, А. і Ф. Падла, П. Фуґа, Д. Тхір, В. Шнайдер і Г. Марич, Ст. і А. Перун, П. і А. Лукачин, Р. Брендел, С. і Е. Чухта, І. і М. Пушкар, Д. і Л. Гбур

По 5.00 дол.: Б. і І. Цафієро, А. Дяк, Е. Куделич, А. Ліснянські, П. Гоць, А. Моряк, К. Сметанюк, С. Демянчик, Ст. і К. Гира, П. Одомірон, Т. Одомірон, П. Шевчик, П. і М. Гира, А. Капітула, С. і Р. Вацик, Л. Вовк, Т. Бобер, М. Фарбанець

3.00 дол.: О. Брицькі

По 2.00 дол.: М. Ласкі, Е. Цинорчик, Ю. Боднар.

Разом: 459.00 дол.

Рівночасно інформуємо, що пожертви з повижчого Фонду призначені на ведення допомогової акції КУправою ООЛ. Всі пожертви просимо присилати на адресу Крайової Управи ООЛ:

Organization for Defense of Lemkivschyna
P.O. Box 7
Clifton, N.J. 07011

обов'язково з зазначенням на "Допомоговий Фонд".

Всім жертводавцям щире спасибі!

Петро Гресь

фінансовий референт КУ

тек, розсилаємо їх по селах та просвічуємо наш нарід. Таких бібліотек придалобися нам бодай 100, але на це треба фондів.

Ширимо освіту і культуру також при помочі живого слова. Відбуваємо наради, сходи з відчитами, анкети. Таких сходів і нарад при помочі наших референтів було у цьому році 31. Особливо поширювали ми у відчитих справу дрібної ощадности, щоби призвичаїти наш нарід до складання грошевих ощадностей у нашій кооперативі "Сян" у Сяноці, а заразом придбати для тої кооперативи оборотовий капітал. Треба би цю кооперативу перемінити в український банк, але до цього маємо за мало капіталу.

Для підготовки провідниць дитячих садків, устроїли ми у Сяноці в червні 1937 році курс, покінчило 17 провідниць.

Дитячих садків устроїв наш Кружок у цьому році 15, з того 13 у сяніцькому повіті, 1 у короснянському та 1 у березівському. Садки були у селах: Дубрів-Руська, Костарівці, Морохів, Семушова, Ялин, Сянічок, Гломча, Новосільці, Завадка Романівська, на "Абрамовій", Туринсько, Загутин, Добра Шляхтова, Вороблик Королівський, Яблониця Руська та у місті Сянік. До садків доложив наш Кружок готівкою 896 зол. 86 сот. На дальших 8 садків у березівському повіті і на одинокій садочок у романівському повіті

Закінчення на ст. 25

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ 3-ГО ВІДДІЛУ ООЛ В ПАССЕЙКУ, Н.ДЖ.

Річні Загальні Збори 3-го Відділу ООЛ в Пассейку відбулися 7 грудня 1985 року в приміщенні Української Централі. Збори відкрив голова Відділу Василь Гаргай, вітаючи членів і гостей. Зборами керувала Президія у складі: Марійка Дупляк — голова, Любмир П'єх — заступник голови, Анна Феш — секретар. Першим звітував голова Відділу Василь Гаргай, який у своєму звіті звернув особливу увагу на справу допомоги потребуючим у Рідному Краю, як і тут на еміграції. Удільно допомогу у різній формі: чи висиланням харчевих пачок, пачок з оджею, чи фінансову допомогу. Далі звітували: Ст. Дупляк — заст. голови, А. Феш — секретарка, П. Гресь — фінансовий реф., який подав також звіт з уділеної допомоги за минулий рік, М. Кош — господарський реф., І. Хомко — організаційний реф. і Ю. Котляр — кольпортер лемківських видань.

Голова Крайової Управи ООЛ поінформувала присутніх про ХХ-ий Загальний Крайовий З'їзд Організації Оборони Лемківщини, який відбувся в дні 19-го і 20-го жовтня 1985 року у Йонкерс, Н.И., та про завдання цілої ООЛ в майбутньому.

На внесок Номінаційної Комісії нову управу вибрано майже без змін, що можна вважати працю цілої управи за добру у минулому.

Склад нової управи:

голова: Василь Гаргай, заст. голови: Петро Гресь, секретар: Анна Феш, фінансовий реф.: Стефан Косцьолек, організаційний реф.: Стефан Дупляк, культурно-освітний реф.: Марійка Дупляк, допомогівий реф.: Марійка Кош, Меляся Гунчак, господарський реф.: Василь Гавроняк, кольпортер: Марія Кош. Відвідувачі хворих: Ю. Котляр і Т. Стець.

Вільні члени: І. Карлицький, М. Карлицький, І. Котляр, А. Стець, А. Гресь, Є. Котис.

Контрольна комісія: І. Хомко — голова, І. Бліха і Антін Косцьолек — члени.

Дуже важливою точкою зборів було сердечне прийняття до відділу нових членів: Тересу Лешко, Мелясю Гунчак, Ярослава Даньків, Богдана Богдана Зволінського, Богдана Клеменко, Володимира Ковальчук, Івана Котляр, Михайла Єдинака і Стефана Геля.

Переобраний голова Відділу Василь Гаргай подякував членам за довір'я і закликав усіх до дальшої співпраці.

Збори закрито відспіванням "Не пора, не пора".

А. Феш

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ 6-ГО ВІДДІЛУ ООЛ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА

Перші Загальні Річні Збори Відділу ООЛ у Філядельфії відбулися 15-го грудня 1985 року. Збори відкрив голова Відділу Петро Дябога, який привітавши присутніх та гостей провів молитву. До Президії Зборів попрошено голову Крайової Управи ООЛ Марійку Дупляк, як голову Президії і Любомира П'єха, організаційного референта КУ на заступника голови та Івана Яворського на секретаря Зборів.

Голова Відділу, Петро Дябога у своєму звіті представив широку активність, зокрема у ділянці допомоги потребуючим у Краю, того молодого, бо тільки 2 роки існуючого Відділу. Крім допомоги потребуючим землякам, Відділ займався розпродажем журналу "Лемківщина" та іншими лемківськими виданнями.

Після звіту членів управи розвинулася широка дискусія навколо різномірної праці Організації Оборони Лемківщини. Відповіді на запити та вияснення давали голова КУ М. Дупляк та організаційний реф. КУ Л. П'єх. У висліді цієї дискусії деякі особи-гості присутні на Зборах склали заяви з проханням о прийнятті в членство Відділу ООЛ у Філядельфії.

На внесок уступаючого голови П. Дябоги, одностайно вибрано нову управу в такому складі: Анна Яворська — голова, Марія Касіян — заст. голови, Іван Яворський — секретар, Дмитро Фучко — фінансовий референт. Контрольна Комісія: Петро Дябога — голова, Марія Грицьков'ян і Володимир Патриляк — члени.

Нововибрана голова Відділу молода і енергійна пані Анна Яворська подякувала всім за довір'я та закликала до співпраці.

Спільною молитвою закрито Збори.

І.Я.

ЧИ ВСІ ЧЛЕНИ ВАШОГО ВІДДІЛУ
ПЕРЕДПЛАЧУЮТЬ ОДИНОКИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ
ЖУРНАЛ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ "ЛЕМКІВЩИНА"?

ЯКЩО НІ, ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 8.00 АМ. ДОЛ.

7-ий ВІДДІЛ ООЛ В ДЖЕРЗІ СІТІ ВІДЗНАЧИВ РОКОВИНИ 22-го СІЧНЯ

26-го січня 1986 року 7-ий Відділ Організації Оборони Лемківщини під протекторатом Відділу УККА величаво відзначили святочною програмою 68-мі роковини Акту 22-го січня 1918 року.

Свято вже було започатковано 22-го січня, підписанням проклямації посадником міста Джерзі Сіті та вивішенням українського прапору на щоглі міського ратушу, який гордо повівав поруч американського прапору. В церемонії підписання проклямації від української громади Джерзі Сіті, участь взяли довголітній громадський діяч Володимир Білик, представники місцевих організацій, та чисельна громада.

В неділю, 26-го січня парох Української Католицької Церкви о. Роман Мірчук відправив молебень в наміренню Українського Народу та виголосив патріотично-релігійну проповідь. У молебню участь взяли з прапорами СУМ, ПЛАСТ та ООЧСУ.

В годині 3-тій по полудні в залі Українського Народного Дому, відбулось святоче відзначення Роковин Акту 22-го січня. Свято відкрив голова місцевого відділу Організації Оборони Лемківщини — Іван Гресь. Він в імені відділу УККА та відділу ООЛ, привітав всіх присутніх, а поміж ними присутнього учасника Визвольних Змагань, Володимира Карого, а відтак попросив до переведення молитви о. Романа Мірчука.

Після молитви виступив хор бандуристів "Гайдамаки" під проводом диригента Володимира Васькова. Вони відспівали чотири пісні, а саме: "Встає хмара з-за лиману", "Гей злітались орли", "Полтавський рушничок" та "Крізь села дорогами".

Проклямацію, яка була підписана посадником Кучі та управою міста, відчитала пластунка Ярина Ференцевич.

Святочну доповідь виголосив старшина УПА Іван Йовик-Соколенко. В своїй доповіді він накреслив історичний перебіг збройної боротьби українського народу за Самостійну Незалежну Державу з часів 1918-20 років, відтак боротьбу ОУН, Закарпатської Січі та УПА. Доповідач зазначив, що по сьогоднішній день український нарід бореться і не здається; він вірить в день, коли Україне стане вільною та від нікого незалежною, самостійною Державою.

В наступній точці програми виступила солістка Ліда Гаврилук. Вона заспівала чотири пісні: "Біла річка", "Ой висока ти гора", "Ой чия ти?" та "Україно, любов моя". При фортепіані акомпанював Юрій Фурда.

В другій частині програми виступив танцювальний ансамбль молоді при Українському Народному Домі з трьома танками під проводом інструктора Романа Стеткевича. Деклямацію В. Переяславця "Дзвони в Україні" виголосила пластунка Ярина Ференцевич.

На закінчення програми ґрадуант Українського Музичного Інституту Роман Шевчук виконав на фортепіані сонату ц-дур Гайнда та "Думи" Довженка.

Голова місцевого відділу УККА Зенон Галькович подякував всім виконавцям програми та всім присутнім за чисельну участь. Свято закінчено відспіванням національного гимну.

Після програми пані з Відділів ООЛ та УККА приготували перекуску для виконавців програми та гостей.

В.Д.

КАЛЕНДАР Загальних Річних Зборів

15-го березня, 1986 р. — 2-ий Відділ, ЙОНКЕРС, Н.Й.
в домі СУМА, год. 6-та вечером.

16-го березня, 1986 р. — 7-ий Відділ, ДЖЕРЗІ СІТІ,
Н.Дж. в Українському Народному
Домі, год. 4-та по пол.

23-го березня, 1986 р. — 8-ий Відділ, ЧІКАГО, Ілл.
в домі СУМА, год 1-ша по пол.

Просимо всі відділи своєчасно повідомляти Крайову Управу про Загальні Річні Збори відділу, щоб задалегідь запланувати участь у них представника КУ ООЛ.

3-ій ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

в Пассейку, Н.Дж.

запрошує всіх на

ВЕСНЯНУ ЗАБАВУ

в суботу, 10-го травня 1986 р.

в Українській Централі при 240 Hope Avenue

До танців приграватиме
знаменита оркестра з ТОРОНТО, КАНАДА

"НОВЕ ПОКОЛІННЯ"

В справі резервації столиків просимо телефонувати (201) 772-3344

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

...Сердечна подяка Вам за "Аннали", в яких описаний найбільший катаклізм нашої землі, яка найдальше висунена на захід, і яка найбільше потерпіла від диких московських та польських варвар.

Я уродженець Поділля, але серцем дуже близький Лемківщині...

Ярослав Береговий,
Австралія.

...Пересилаємо належність за "Аннали" а також даток на дальші цінні видання про Лемківщину, якої жителі зазнали варварського знищення, а тих яких не знищили, безправно, насильно виселили з їхньої прадідівської української землі жорстокі вороги...

Михайло і Євгенія Лукавські,
Філадельфія, ПА.

...Книжку "Аннали" я дістав. Вона дуже гарна але і дуже сумна. Тяжко пригадувати такі страшні події, які довелося нашим лемкам пережити... Може колись Господь змилюється над нашими лемками, а нам дозволить цього діждатися...

Стефан Кобаса,
Мішіген.

...I would like to know more about the Lemko people, enclosed is a check for subscription and send me a copy of the last publication...

George Walko
Bedford, Ohio

...Щиро дякую за надіслання книжки "Аннали" ч. 4, так дорогий для нас матеріял!

Розалія Рабарська
Ютика, Н.Й.

З ПЕРЕДВОЄННИХ ДОКУМЕНТІВ (Зак. зі ст. 22)

староства відмовили нам дозволу. Посилаємо Вам кілька світлин з дитячих садків.

В осени і зимою цього року задумуємо устроїти кілька курсів господарсько-освітних, головню по громадах, де не відбулися садки.

Такі є найголовніші напрями і такі висіди праці нашого кружка. Кожний бачить, що суспільний гріш уживаємо на суспільні цілі. Тому нехай підуть по Америці збірки на допомогу "Рідної Школи" на Лемківщині, щоби це Товариство могло ще поширити свою працю.

Шлемо Вам щирий привіт.

Др. Степан Ванчицький
Голова

Др. Володимир Каранович вр.
Секретар

СПОМИНИ СТАРОГО ЛЕМКА. (Прод. зі ст. 18)

тертю. Матуся обвинули мене у вовняні хустки, щоб охоронити від холоду і морозу.

Як виїхали з лісу на вершок гори, то коні побігли швидше, тягнувши тяжкі селянські сани. В низу простягалось одне широченне замерзле срібне море. По середині цього замерзлого моря тягнулася дорога, якої напрям виявляли глибокі вибої виглиблені санями. Сніг блистів наче диямант, коли промені сонця відбивалися від него. З далека видні були якісь купи над снігом, що, як пізніше я пізнав, були це дахи селянських хат. Високо, на горбку стояла церковця. Здавалося, що банями та хрестами досягала аж до самих хмар, які густо вкрили небо. Вїхавши в село, ми завернули на стару дорогу і так заїхали на дідове обістя. Не було часу розглядатися, бо зараз забрали в хату тай казали вилазити на "печ" і загіртіся.

Продовження буде

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ
ТА
ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ
"ЛЕМКІВЩИНИ"**

св. п. Анастасія Дембіцька

З глибоким жалем ділимось з рідними, приятелями і знайомими сумною вісткою, що 27-го січня 1986 р. відійшла у вічність наша найдорожча Мама, Бабуня і Прабабуня **св.п. Анастасія Дембіцька** з дому Мельник.

Покійна народилася 9-го листопада 1904 р. в селі Мокре, сяніцького повіту на Лемківщині. Після одруження з св.п. Петром Дембіцьким замешкали в сусідньому селі Куляшнім.

Життєвий шлях Покійної не був легкий — дві війни, насильне виселення з Лемківщини на т.зв. "зьєме одзискане", відтак поворот у рідні сторони з надією, що вдасться відзискати прадідівську землю, і відбудувати на ній знищене життя, біль душі, який впливав з факту, що на рідній, але не своїй землі панував польський зайда, а справжнім власником закон забороняв до неї доступ, і врешті еміграція до Америки в 1960 р.

Панахиду відслужив о. Емілян Шараневич, — парох УКЦ, св. Володимира в Гемстеді, Н.Й., який також часто відвідував Покійну під час її недуги, а відтак виголосив прощальне слово під час похоронної Служби Божої, підкреслюючи особливо ті прикмети Покійної, які робили її доброю людиною, парафіянкою, а передовсім відданою мамою і бабунею.

Від дітей, внуків і правнука, від ближчої і дальшої родини, від бувших і теперішніх сусідів, приятелів і знайомих, Покійну на вічну дорогу прощав її зять Мирон Мицьо.

У своєму слові він згадав часи, коли то на терені Лемківщини воювала героїчна УПА, а її вояки завжди у хаті Дембіцьких знаходили материнську опіку. У своєму життю Покійна була погідної вдачі, добродушною, щирою, а передовсім зуміла творити родинну типлоту; для неї добро родини та її спаяність були чи не найважливішою цілею життя.

Похоронні відправи відбулися 29-го січня 1986 р., що їх довершив о. Федорчак, а її тлінні останки Покійної спочили на українському католицькому цвинтарі св. Духа в Гамтенбурґ, Н.Й.

Під час поминальної тризни відбулася збірка на пресовий фонд журналу "Лемківщина", яку перевели Ярослав Щерба та Ірена Трояновська і яка принесла суму 225.00 дол.

Варто згадати, що покійні Анастасія і Петро Дембіцьки стали меценатами Фондації Дослідження Лемківщини, на діяльність якої зложили суму 1,000.00 дол.

Родина складає щиру подяку всім, хто в який небудь спосіб віддав останню прислугу нашій Покійній Мамі, а передовсім Всечеснішим Отцям за похоронні відправи, всім учасникам за участь в похороні, за молитви, Служби Божі, за квіти, за пожерви на журнал і за теплі слова співчуття.

Мирон Мицьо

В суботу, 6-го липня 1985 р. відійшла у вічність дружина Петра Длябоги, голови 6-го Відділу ООЛ у Філядельфії **св.п. Марія з Грицков'янів Длябога**.

Покійна народилася в селі Березка, ліського повіту на Лемківщині. Була довгі літа членкою і працівничкою Союзу Українок Америки й учасницею церковних і світських хорів на Лемківщині і в Америці.

Похоронні відправи відбулися в похоронному закладі Насевичів, відтак у УКЦеркві св. Миколая, а опісля тіло Покійної спочило на українському католицькому цвинтарі св. Марії на Факс Чейсі.

Св. п. Марія Длябога залишила в глибокому смутку чоловіка Петра, сина Михайла з дружиною, доньку Надію з родиною і сина Павла у Швейцарії та ближчу і дальшу родину в Україні, Америці й Канаді.

м.д.

У далекому Самборі в Україні, відійшла у вічність **св.п. Анна Дупляк**, сестра Івана Блихи, довголітнього члена управи нашого Відділу. Замість квітів на її свіжу могилу складаємо **50.00 дол.** на пресовий фонд "Лемківщини", а родині Покійної висловлюємо щирі співчуття.

Управа 3-го Від. ООЛ
в Пассейку, Н.Дж.

В першу болючу річницю відходу у вічність нашого найдорожчого Мужа і Батька **бл.п. Івана Лазара**, була відправлена в суботу 7-го грудня 1985 р. о год. 9-ій ранком заупокійна Служба Божа і парастас, що відправив о. Роман Ганкевич.

Відтак відбулось посвячення пам'ятника на могилі св.п. Івана. Під час поминального обіду, за згодою родини Покійного, на заклик Ст. Баб'яка переведено збірку на українську пресу, яка принесла суму 81.00 дол., з чого 40.00 дол. призначено на "Гомін України" а 41.00 дол. на пресовий фонд журналу "Лемківщина".

Дружина Покійного Анна Лазар з дітьми дякують всім за молитви за спокій душі св.п. Івана.

п.г.

Від Редакції: Сердечно дякуємо всім жертводавцям а Родинам Покійних висловлюємо глибоке співчуття.

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ — КОЛЯДА 1985/86

ВІДДІЛ Ч. 1, НЬЮ-ЙОРК, Н.Й.

100.00 дол.: Kobasniuk Travel, Inc.

50.00 дол.: Self Reliance (N.Y.) Federal Credit Union

По 20.00 дол.: Е. і С. Барна, Ю. Бачинський, Д. Генза, Brody Meet Prod.

5.00 дол.: З. Іваницький

Разом: 235.00 дол.
Збірщик: Ст. Барна

ВІДДІЛ Ч. 3, ПАССЕЙК, Н.ДЖ.

100.00 дол.: д-р Євген Грабарчук

По 50.00 дол.: І. і Б. Чайківський, д-р Б. Свистун, М. Гнатейко, д-р Я. Бих, В. Познахівський, С. Малиняк

35.00 дол.: І. Хомко

По 30.00 дол.: С. Журавський, Б. Журавський, Я. Федун, В. Гаргай, П. Гресь

По 25.00 дол.: І. Блиха, М.М. Кош, В. Шиш, Я. Петрик, Крамниця "Січ", А. і С. Татаренко, О. Іванків

По 20.00 дол.: В. Журавський, В. Смоляк, І. Данчишин, Д. Мацько, М. Карлицький, М. Дідух, З. Познахівський, С. Покора, Б. Баран, І. Буртик, В. Кузик, І. Долошицький, С. Матвішин, А. Тиньо, Ю. Кулик, Р. Галабурда, С. Пелтишин, В. Гавроняк, І. Паниця, В. Ковальчик, Г. Целюх, Ю. Рось, В.

Котис, Г. Савка, Т. Хомишак, М. Коцурка, В. Палюх, С. Косцьолек, Т. Олещук, Т. Тарахівський, Б. Сверед, В. і А. Петришин, А. Баран, В. Стець, Я. Даньків, І. Косцьолек, В. Вавсів, А. Косцьолек, Т. Марш, В. Зьельонка, О. Кібала, Ю. Котляр, С. Шпит, В. Солтис, М. Пелтишин, І. Зьельонка, Е. Андрах.

По 15.00 дол.: Т. Корбак, В. Андрух, І. Білобронь, П. Лучка, М. Тижбір, Г. Команецька, О. Чупак

По 10.00 дол.: М. Седляк, М. Савчин, А. Ваньо, С. Задорожний, А. Котис, М. Тантала, К. Неразовський, І. Легін, І. Гавран, В. Ткач, М. Кузимчак, В. Чула, І. Млинарик, Б. Калавур, В. Янців, М. Мазурик, М. Лазебний, В. і С. Дзьолко, Я. і Л. Завойський, В. Косаревич, С. Ульянов, С. Гавроняк, А. Ленів, П. Млинарик, В. Маїк, В. Грицькован, Т. Дуда, А. Феш, І. Чернянський, М. Драйчук, В. і М. Петришин, В. Марущак, П. Жолондек, В. Хромий, П. Ярошак, І. Скала, Д. Поташник, М. Домарадз, П. Турчин, М. Халуца, Г. Котис

Разом: 2225.00 дол.

*Збірщики: В. Гаргай, І. Хомко, М. і Ст. Дупляк
Ст. Косцьолек, М. і М. Кош*

ВІДДІЛ Ч. 9, СТЕМФОРД, КОНН.

15.00 дол.: А. Гривна

Разом: 15.00 дол.

*Всім жертводавцям і збірщикам складаємо сердечну подяку.
Продовження жертводавців у 2-му числі "Лемківщини"*

Фінансова референтура КУ ООП

ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА" від листопада до 31-го грудня 1985 р.

США:

НЮ ДЖЕРЗИ: **50.00 дол.** — 7-ий Відділ ООП Джерзі Сіті, **27.00 дол.** — М. Медюх, **9.00 дол.** — А. Кобаса, **по 4.00 дол.** — Т. Москаль, В. Матлаґа, І. Купина, А. Андрейчак, **по 2.00 дол.** — д-р Б. Филипчак, А. Моряк.

ПЕНСИЛЬВЕНІЯ: **26.00 дол.** — Х. Турченко, **20.00 дол.** — П. Дябога, **1.00 дол.** — А. Гентіш

ОГАЙО: **20.00 дол.** — Б. Барнай, **10.00 дол.** — М. Боївка

ІНШІ: **10.00 дол.** — Н. Гнатик, **Інд. 6.00 дол.** — О. Гарбера, **Ілл. 2.00 дол.** — Т. Михалюк, Н.Й.

КАНАДА: **26.00 дол.** — К. Гельнер, **12.00 дол.** — В. Орісік, **6.50 дол.** — С. Гальчик, **5.00 дол.** — М. Оришак, **4.00 дол.** — Г. Костельник

АНГЛІЯ: **10.00 фунтів** — Д. Ейна, **по 5.00 фунтів** — М. Ревімек, Г. Сушко, Фучко, І. Равеляк, М. Маркович, **по 2.00 фунти** — В. Мацко, І. Фейля, Ст. Богушко. *Збірщик: Дмитро Ейна.*

В пам'ять Покійної **Марії з Грицьков'янів Дябога, Христини і Богдан Турченко** складають **25.00 дол.** на пресовий фонд журналу "Лемківщина".

В пам'ять **св. п. Анастазії Дембіцької** присутні на тризні зложили на пресовий фонд журналу "Лемківщина" **225.00 дол.** в тому:

По 20.00 дол.: Мирон і Катерина Мицьо, Теодор Барняк, Анна Щерба

15.00 дол.: Люба і Іван Пакош

По 10.00 дол.: Ярослав Щерба, Анна Денека, Ірена Трояновська, Євген Трояновський, Марко Л. Мицьо, Адам Щерба, Петро Барняк, Маруся Мицьо, Марія Колач, Ольга Мандебур, Іван Н. Капчак, Іван і Катерина Собко, Анна Малиняк, Михайло Качмарчик

По 5.00 дол.: Галя Шуль, Стефан Дунські

Всім жертводавцям складаємо щирю подяку.

**Юліян Котляр,
Адміністратор "Лемківщини"**

"LEMKIVSCHYNA"

No. 1 (28) — Spring 1986

- EASTER GREETINGS 1
- JULIA SANOCKA "THE BLESSING OF THE VERBA" 1

With the coming of spring and the approaching Easter holidays many customs of Lemkivschyna are linked through centuries of tradition. The author recalls Palm Sunday (Verbna Nedila), the last Sunday before Easter when the flowering pussywillows were blessed.
- K.O. "THE ROOTS OF OUR NATIVE LAND" 2

Memoirs of a young woman born in America who recently returned from a visit to her ancestral country. One of her most memorable experiences included a rendition of songs of her native land by the Chamber Concert Choir of Warsaw.
- IN SALUTE OF KOBZAR. POEMS 3
- PAUL LOPATA — "LEMKIVSKY WOODCARVER IVAN STEPHANYAK" 4

Contemporary artist-woodcarver Ivan Stephanyak lives in the village of Kamianna in Western Lemkivschyna. Although the dominant theme of his work is religious, other carved subjects are varied and include figurines of Lemko villagers in their agricultural-oriented stances, farm animals and historical military heroes.
- B. MOROKHIVSKYJ. A MEMORY FROM LEMKIVSCHYNA (Cont.) 6

Author soldier UPA and his *sotnya* was surrounded by Polish army near village Senkova, Lemkivschyna. In uneven battle *sotnya* lost seven men and five was wounded.
- IVAN KYRPAK — "RUINED NEST" 8

Author Ivan Kyrpan was expelled from his native village Kamianka and forced to emigrate to the Ukrainian S.S.R. territory. Following thirty years of exile, he was allowed a visit to the place of his birth where he found, to his dismay, that not a single soul has remained.
- V. SYMONENKO. POEM 9
- ON THE PAGES OF "OUR WORD" 12

Excerpts from a Ukrainian litany publication of USKT, published in Warsaw, Poland
- M. OSTROMYRA — "LEMKIVSCHYNA AFLAME" 12

The battles of the heroic Ukrainian Insurgent Army (U.P.A.) are described during the Polish occupation. An account of the destruction of the most formidably built Insurgent Army hospice and the killing of seventeen insurgent soldiers is chronicled as an incredibly debillitating occurrence. In retaliation, the squadron

commander CHRIN prepared an ambush for the Polish Army along the road of Balyhorod — TISNA

- REV. PETER KOWALCHYK — "MEMOIRS OF AN OLD LEMKO" 16

Although born in the United States of America, the author spent his childhood years in Lemkivschyna. As a result of his experiences during the years 1902 through 1914, the author writes a loving memoir which encompasses the inhabitants, the land and his beloved country Ukraine.
- REV. PETER KOWALCHYK " DO NOT DREAM, BUT DO" 17
- M. PENHRYN "PLEASE HEAR THE WORD I WANT TO SAY" 19

The author, a current resident of Ternopil in Ukraine, reminisces about everyday life in the village of Dushatin in Sianik County before the forced emigration of 1946. Presently, the village is in ruins with only a few families remaining to verify its existence. Upon his return in the 1960's, Penhryn experienced a spiritual rebirth of his youth which he felt was left behind in 1946.
- FROM A PRE—WAR DOCUMENT:..... 21

October 15, 1937 — An Appeal to the Ukrainian Community in the United States of America, regarding a collection of funds to aid the *Ridna Shkola* in Lemkivschyna.
- DONATION LIST FOR THE ORGANIZATION FOR THE DEFENSE OF LEMKIVSCHYNA CHARITY FUND 22
- ORGANIZATIONAL ACTIVITIES: ANNUAL MEETINGS: 23

Branch #6 Philadelphia, PA
Branch #3 Passaic, NJ
Branch #7 Jersey City had a special Commemoration for Ukrainian Independence Day on January 22nd.
- LETTERS TO THE EDITOR 25
- OBITUARIES: 26
- DONATION LIST OF THE 1985-86 CHRISTMAS CAROLERS 28
- "LEMKIVSCHYNA" PRESS FUND..... 28

АДРЕСА СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ:
World Lemkos Federation
P.O. Box 175
Syracuse, N.Y. 13209

Return to "Lemkivschyna" P.O. Box 651 Cooper Station,
New York, N.Y. 10276

<http://lemko.org>

NON-PROFIT.ORG
U.S. POSTAGE
Digitally signed by <http://lemko.org>
DN: cn=<http://lemko.org>, o=Walter
Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org,
c=US
CLIFTON, NJ
PERMIT. No. 121

Date: 2009.12.26 00:51:04 -05'00'

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ..	40.00 дол.
АННАЛИ ч. 1	10.00 дол.
<i>(матеріали про Лемківщину)</i>	
АННАЛИ ч. 2	10.00 дол.
<i>(матеріали про Лемківщину)</i>	
АННАЛИ ч. 3.	15.00 дол.
АННАЛИ ч. 4	15.00 дол.
ЛЕМКІВСЬКІ ПІСНІ	5.00 дол.
<i>(співаник з нотами)</i>	
ТВОРИ — Богдана Ігоря Антонича	10.00 дол.
<i>(на вичерпання)</i>	
Журнал "ЛЕМКІВЩИНА" — річна передплата	8.00 дол.
"ЗА СЯН" — Іван Филипчак !.....	5.00 дол.
СВЯТА РІДНА ЗЕМЛЯ — Юліян Бескід	5.00 дол.

Замовляти на адресу:

THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION INC.
P.O. Box 651 Cooper Station New York, N.Y. 10276

Published by
THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION, Inc.; Box 651 Cooper Station
New York, N.Y. 10276

